

Vlaams
Parlement

vergadering **C95**
zittingsjaar 2019-2020

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Onderwijs

van 23 januari 2020

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Jo Brouns aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het belang van digitale toetsen als evaluatie-instrument in het onderwijs

– 836 (2019-2020)

VRAAG OM UITLEG van Karolien Grosemans aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de opmars van digitale schooltoetsen

– 862 (2019-2020)

4

VRAAG OM UITLEG van Steve Vandenberghe aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het ziekteverzuim bij onderwijspersoneel

– 845 (2019-2020)

VRAAG OM UITLEG van Roosmarijn Beckers aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het ziekteverzuim bij leerkrachten

– 850 (2019-2020)

VRAAG OM UITLEG van Jo Brouns aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het toenemende ziekteverzuim in het onderwijs

– 868 (2019-2020)

VRAAG OM UITLEG van Karolien Grosemans aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het toenemende ziekteverzuim in het onderwijs

– 869 (2019-2020)

9

VRAAG OM UITLEG van Jan Laeremans aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de 'dutjestaks' en de timing van de extra middelen voor het basisonderwijs

– 847 (2019-2020)

VRAAG OM UITLEG van Hannelore Goeman aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de 'dutjes- en boterhammentaks' op school

– 854 (2019-2020)

VRAAG OM UITLEG van Annabel Tavernier aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de 'dutjestaks' in het basisonderwijs

– 873 (2019-2020)

VRAAG OM UITLEG van Kim De Witte aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de 'dutjestaks'

– 896 (2019-2020)

17

VRAAG OM UITLEG van Loes Vandromme aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over subsidies voor schoolsport-infrastructuur – 856 (2019-2020)	26
VRAAG OM UITLEG van Jan Laeremans aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het grote aantal leerlingen in het secundair onderwijs dat in januari van studierichting verandert – 865 (2019-2020)	
VRAAG OM UITLEG van Hannelore Goeman aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het watervalsysteem in het secundair onderwijs – 933 (2019-2020)	29
VRAAG OM UITLEG van Koen Daniëls aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over kinderverzorgers in de kleuterklas – 905 (2019-2020)	37
VRAAG OM UITLEG van Kathleen Krekels aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de behandeling van vertrouwelijke informatie door medewerkers van de centra voor leerlingenbegeleiding (CLB's) – 925 (2019-2020)	40

VRAAG OM UITLEG van Jo Brouns aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het belang van digitale toetsen als evaluatie-instrument in het onderwijs
– 836 (2019-2020)

VRAAG OM UITLEG van Karolien Grosemans aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de opmars van digitale schooltoetsen
– 862 (2019-2020)

Voorzitter: mevrouw Loes Vandromme

De voorzitter: De heer Brouns heeft het woord.

Jo Brouns (CD&V): De digitalisering gaat aan een razendsnel tempo in onze samenleving, dus uiteraard ook in het onderwijs. Ik denk dat in heel wat klaslokalen het krijtje inmiddels plaats heeft moeten ruimen voor het smartbord. De digitalisering is dus een gegeven vandaag. Er wordt steeds meer gewerkt met digitaal lesmateriaal, digitale evaluatie-instrumenten zijn dan ook aan een sterke opmars bezig. Het is een kwestie van de trein niet te missen. Het is daarom heel belangrijk om onze scholen, onze leerkrachten hierin te ondersteunen. Ze moeten de juiste ICT-competenties kunnen ontwikkelen en bijschaven. In dat verband is het ook heel belangrijk om in te zetten op slimme software die digitaal lesgeven en leren ondersteunt.

Net zoals u, minister, deelde de vorige minister van Onderwijs de ambitie om in te zetten op technologie en ICT in de klaslokalen. Zo investeerde de Vlaamse Regering in een u ongetwijfeld bekend project, i-Learn, dat inzet op digitaal gepersonaliseerd leren. Naast i-Learn bestaan nog vele initiatieven, waaronder Bednet, de STEM-opleidingen (Science, Technology, Engineering and Mathematics) enzovoort.

Bij de digitalisering in de klaslokalen hoort ook de opmars van de digitale evaluatievormen. De software zorgt ervoor dat het examen of de toets digitaal wordt afgelegd en automatisch verbeterd wordt, wat uiteraard ook de objectiviteit ten goede komt.

In de Verenigde Staten worden digitale evaluatie-instrumenten veelvuldig gebruikt, maar nu neemt deze examenvorm ook in Vlaanderen toe. Vanaf september zal het Kortrijkse bedrijf Signpost namelijk aan een op de vijf middelbare scholen toetssoftware leveren, een investering die de leerkracht op termijn heel wat verbeterwerk en planlast kan uitsparen, een heel belangrijke doelstelling van deze regering.

Vele voordelen, maar in de praktijk blijkt dat toch complexer te zijn, zoals vaak. Zo blijkt ook uit onderzoek uit 2015, beschreven in de beleidsnota, dat ICT-innovaties in de klaspraktijk maar in beperkte mate invloed zouden hebben. Dit is onder meer te wijten aan de beperkte ICT-competenties van de leerkrachten. Het is dus noodzakelijk om schoolbesturen daarop te sensibiliseren en het is belangrijk dat ze blijven inzetten op de bijscholing en digitale vorming van hun leerkrachten.

De komende jaren moeten we zo veel mogelijk blijven inzetten op die technologie in de klas en op de 'Klas van de Toekomst', zoals u ook terecht beschrijft in uw beleidsnota. Hiervoor zult u, zoals aangekondigd, samenwerken met bedrijven en investeren in digitale innovaties en ICT-toepassingen in de klaslokalen.

Hoe zult u de ambitie 'Klas van de Toekomst', vermeld in de beleidsnota, waar-
maken en invullen?

Hoe staat u tegenover digitale evaluatie-instrumenten? Ziet u een plaats voor deze digitale evaluatie-instrumenten binnen de ambitie die u in de beleidsnota vooropstelt? Zo ja, op welke manier zou u die invullen?

De voorzitter: Mevrouw Grosemans heeft het woord.

Karolien Grosemans (N-VA): Digitale toetsen blijken een stevige opmars te kennen in het Vlaamse onderwijsveld. Meerkeuzevragen en zelfs bepaalde open vragen worden automatisch verbeterd en er kunnen bijvoorbeeld ook videofragmenten worden gebruikt om de leerlingen te testen. Een eerste voor de hand liggend voordeel lijkt een enorme tijdswinst voor leerkrachten. Bovendien zouden de digitale evaluaties ook minder ten prooi kunnen vallen aan de juridisering binnen het onderwijs, ze zijn immers altijd – of beter, meestal – objectief. Er bestaan verschillende applicaties om digitale toetsen af te nemen. BookWidgets is hiervan een voorbeeld. Ook de klassieke uitgeverijen blijken steeds meer in te zetten op de digitalisering, waardoor de evolutie zich mogelijk heel snel zou kunnen doorzetten.

Er zijn volgens mij niet enkel voordelen verbonden aan deze manier van toetsen. We moeten ervoor opletten dat we dan gemakshalve niet vervallen in een meerkeuzecultuur. Digitalisering mag ook niet te ver gaan. Het zou op vrij korte termijn mogelijk kunnen worden om de computer vragen te laten genereren op basis van de leerstof. Ik weet niet of we die evolutie echt moeten toejuichen. We mogen zeker niet aan kwaliteit en betrouwbaarheid inboeten en moeten deze evolutie dus verder opvolgen.

In de beleidsnota staat tot slot de volgende relevante passage: “Het door scholen gehanteerde evaluatiesysteem moet duidelijk en betrouwbaar zijn voor ouders en leerlingen, met minimale planlast voor leraren, waardoor juridische interpretaties worden vermeden.” Over digitalisering lees ik de volgende passage: “Om de planlast te verminderen zet ik in op digitalisering. Verdere digitalisering zal leraren helpen zich te kunnen focussen op hun kerntaken.”

Minister, hoe staat u tegenover het fenomeen van de digitale toetsen? Wegen de voordelen op tegen de nadelen? De evaluatiemethode behoort tot de autonomie van de scholen. Kunt en wilt u er vanuit de Vlaamse overheid op inzetten om dit soort van digitalisering flankerend te ondersteunen? De evolutie zorgt immers voor een minimale planlast voor leraren, zoals de minister in zijn beleidsnota beoogt. De objectiviteit staat niet ter discussie bij een computer die verbetert. Indekken tegen juridische procedures wordt daardoor wellicht overbodig. Welke planlast kan hierdoor wegvallen?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: U weet natuurlijk dat scholen autonoom zijn met betrekking tot hun systeem van evaluatie. Zij kiezen zelf of ze digitaal dan wel op papier toetsen, of ze punten geven, rapporten uitreiken en dergelijke. Scholen dienen wel transparantie te verschaffen en moeten de evaluatieprocedure verplicht in het schoolreglement opnemen. Ouders ondertekenen dat zodat ze duidelijk weten hoe er wordt geëvalueerd.

De trend naar meer digitaal toetsen is zeer recent. Uit de Monitor ICT-Integratie in het Vlaamse Onderwijs van 2018 blijkt dat digitaal toetsen en evalueren in Vlaamse scholen nog niet bepaald is ingeburgerd. Ongeveer 26 procent van de leraren in het secundair onderwijs zegt soms – dat is enkele keren per jaar of enkele keren per maand – digitale toetsen te gebruiken. 53 procent van de leerkrachten zegt nog nooit een digitale toets gehanteerd te hebben. 20 procent zegt op een meer regelmatige basis digitale toetsen te gebruiken. Dat is dus meer dan enkele keren per maand.

In het lager onderwijs is het gebruik van digitale toetsen nog minder ingeburgerd. Daar zegt 67 procent van de leerkrachten nooit digitale toetsen te gebruiken, 23 procent doet dit enkele keren per jaar of per maand, en 10 procent gebruikt ze op regelmatige basis.

Binnen mijn beleidsdomein zijn er een aantal concrete acties. Zo is er het i-Learnproject, dat gepersonaliseerd leren digitaal ondersteunt. Het is logisch dat digitaal toetsen en evalueren daar ook een plaats in krijgt.

Verder is er het ADIBib-project voor leerlingen met leerstoornissen en in dit geval vooral voor leerlingen met leesbeperkingen. Op vraag van de educatieve uitgevers worden er nu al occasioneel toetsen opgezet in een digitaal formaat.

Ook voor het peilingsonderzoek zetten we in op digitalisering. Dit schooljaar vindt de eerste digitale peiling plaats. Dat is de peiling naar mediawijsheid en kritisch denken bij leerlingen aan het einde van de derde graad van het secundair onderwijs. De resultaten verwachten we in 2021. Dat betekent dat de parallelversies van deze peilingstoetsen, die nadien gratis ter beschikking worden gesteld aan scholen als instrument voor interne kwaliteitszorg, ook digitaal zullen zijn. Voor toekomstige peilingen zullen we steeds bekijken of een digitale variant een betere oplossing zou kunnen zijn dan de klassieke papieren versie.

De Examencommissie secundair onderwijs neemt jaarlijks 35.000 examens af. Dat gaat trouwens in stijgende lijn. 80 procent verloopt volledig digitaal met gesloten vragen. Als het niet mogelijk is om onderwijsdoelen valide en betrouwbaar te toetsen, dan kiest de examencommissie voor een ander type examen. Dat kan dan een digitaal examen zijn met een combinatie van open en gesloten vragen, een schriftelijk examen, een mondeling examen of een assessment. Het is dus voor alle duidelijkheid niet zo dat digitaal automatisch gelijkstaat met een gesloten vraag. De examencommissie gebruikt examensoftware waarbij veertien verschillende vraagtypes mogelijk zijn. Er is dus wel een grote variëteit.

Kijken we tot slot naar het internationaal vergelijkend onderzoek, Programme for International Student Assessment (PISA) en Progress in International Reading Literacy Study (PIRLS). Dat gebeurt nu natuurlijk voluit met computergestuurde toetsen. Vanaf PISA 2015 was die afname al volledig digitaal. In het lager onderwijs, met PIRLS, wordt het vanaf 2021 ook digitaal afgenomen.

Het is belangrijk om die evolutie verder op te volgen. Er zijn onmiskenbare voordelen. Er zijn er hier al enkele genoemd. Zo is er de planlastvermindering in hoofde van de leerkrachten, vooral dankzij de digitale evaluatiemogelijkheid. Uit de ervaringen met de examencommissie blijkt ook dat digitaal toetsen wel wat voordelen heeft. De correctie verloopt automatisch, wat dan weer een positief punt is in het kader van de objectiviteit, en ook in functie van discussie achteraf. Er is natuurlijk ook snelle correctie. Bovendien worden alle gegevens tijdens het examen gelogd, waardoor je heel wat data hebt die je kunt gebruiken voor een zowel kwantitatieve en kwalitatieve analyse. Dat levert dus wel wat extra informatie op.

Natuurlijk blijft het ontwikkelen van examenvragen wel even intensief. Misschien is het zelfs intensiever omdat je nog andere afwegingen moet maken. Daar kom ik straks op terug. Digitaal toetsen vraagt natuurlijk ook een specifieke vaardigheid en dus voldoende opleiding.

Er zijn nog andere voordelen. Leerlingen vinden het meestal aantrekkelijker. Het doorbreekt een beetje het gewone. Het sluit ook iets beter aan bij hun leefwereld. De school evolueert mee. Je kunt ook nieuwe types van toetsvragen gebruiken. Je opent mogelijkheden voor adaptief toetsen. Je kunt beeldmateriaal gebruiken. Er zijn dus wel wat leuke zaken aan verbonden.

De leraar blijft wel essentieel, niet alleen voor het opstellen van goede examenvragen, maar ook bij de interpretatie van de resultaten. Dat mogen we absoluut niet uit het oog verliezen. Zelfs als die resultaten geautomatiseerd verschijnen, dan rust de interpretatie van fouten, evoluties en scores nog altijd bij de leerkracht.

Ik zou ook een ethisch aspect willen toevoegen aan het debat. Dat mogen we ook niet uit het oog verliezen. Er zijn absoluut onbetwistbare voordelen aan de digitale evolutie, maar technologie heeft ook bijwerkingen en beïnvloedt enkele belangrijke onderwijswaarden die voor ons van tel zijn. Het contact tussen leraar en leerling wordt kleiner, of alleszins anders. Je hebt ook het gegeven dat bepaalde leerlingen, die minder profiteren, wat meer uitgesloten dreigen te worden. Dat is alleszins iets waar we oog voor moeten hebben. En tot slot is er natuurlijk ook, in afgeleide orde, het privacyluik: wat gebeurt er met de data die worden verzameld en aan wie worden die ter beschikking gesteld?

Een Nederlands rapport van Kennisnet stelt dat "digitalisering minder vanuit ICT en meer vanuit waarden zou moeten worden gestuurd. Voor de bestuurder, schoolleider, ICT-coördinator en leraar zou ethiek een onmisbaar onderdeel moeten zijn in het professionele redeneren over ICT." Dat is toch een belangrijke kanttekening die we daarbij moeten maken. Ik wil ook nog meegeven dat ik binnen het ICT-beleid wil focussen op digitale competenties van zowel leerlingen als leerkrachten.

Voor leerlingen is vooral de implementatie van de nieuwe eindtermen op dat vlak van belang. Zoals u weet, zijn digitale competenties daar heel uitgebreid in opgenomen. En dat is ook het geval in de afgeleide set eindtermen basisgeletterdheid.

Ik wil ook inzetten op de digitale competenties van leraren. Momenteel hebben we ter zake een studie lopen, die wordt uitgevoerd door IDEA Consult. Die gaat na hoe de middelen die voorzien zijn vanuit de actieplannen artificiële intelligentie en cybersecurity, zo efficiënt mogelijk kunnen worden ingezet voor het professionaliseren van leerkrachten en het coachen van schoolleiders. Ik denk dat dat nog wel enige tijd loopt, tot volgend jaar. Op grond daarvan kunnen we desgevallend natuurlijk ook nieuwe acties nemen.

Jo Brouns (CD&V): Ik dank u minister. Ik noteer alvast dat u die digitale evolutie toch wel omarmt en positief onthaalt. De cijfers waarnaar u verwijst, tonen inderdaad aan dat we nog een weg af te leggen hebben, zowel in het basis- als het secundair onderwijs. Ik denk dat we nog een aantal stappen kunnen zetten. Het verbeteren van de digitale vaardigheden bij alle betrokkenen in de scholen vormt natuurlijk een uitdaging. De schoolbesturen, en wij allemaal, moeten daar de nodige aandacht aan besteden, om mensen de kans te geven die verder te ontwikkelen. Ik deel op dat vlak uw mening. Ik pleit ervoor om dat effectief in te zetten als een instrument in de aanpak van de planlast. Als methodiek kan dat zeker helpen.

Tegelijkertijd deel ik ook uw mening dat dat uiteraard het contact tussen leerkracht en leerling op een positieve manier moet beïnvloeden. Daar moeten we aandacht voor blijven hebben. Maar ik sluit af. Ik noteer dat u de weg van de digitalisering zult inslaan, samen met ons.

Karolien Grosemans (N-VA): Minister, ik dank u voor uw zeer uitgebreide antwoord. De trend is inderdaad heel recent; de digitale toetsen zijn zeker nog niet ingeburgerd. Maar het zou heel snel kunnen gaan, zeker als we merken dat dat de planlast kan verminderen, en als het juridisering kan tegenhouden.

Net als mijn collega Brouns denk ik dat we daar verder moeten op inzetten. Dat is belangrijk. We moeten ook de leerkrachten in die scholen op de hoogte brengen. Er moeten daarrond ook voldoende opleidingen en vormingen worden gehouden.

U hebt nog enkele belangrijke aspecten aangehaald, zoals het ethische aspect. Zo moet er goed worden toegezien op privacy en data, maar ook op alle vormen van manipulatie. We moeten dus ook goed kijken naar veiligheid. En we moeten erover waken dat er geen leerlingen uit de boot vallen; dat vind ik ook een belangrijke opmerking.

Ik heb geen verdere vragen meer.

De voorzitter: De heer Laeremans heeft het woord.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Ik heb een korte bemerking. Ik heb ook geregeld digitale oefeningen gebruikt om Duits of Nederlands aan te leren, en dat helpt zeker als extra vorm, naast een handboek of oefenboek. Maar we mogen ook niet overdrijven. Je kunt de digitalisering natuurlijk niet tegenhouden, en dat wil ik ook niet doen. Maar het mag ook niet helemaal in de andere richting overhellen.

Ik geef een voorbeeld. Een van de zaken die we vaststellen, is dat leerlingen, zowel van het lager als het middelbaar onderwijs, meer en meer moeite krijgen om volzinnen te formuleren. En laat dat nu net veel moeilijker zijn om via de computer te testen. Want een volzin kun je op drie of vier manieren schrijven, en de computer kent misschien maar één manier om die zin te beoordelen. En dan is het antwoord fout, terwijl er ook alternatieven zijn. Of je wilt een bepaald woord vertaald zien, maar er zijn bijvoorbeeld drie verschillende mogelijkheden. Je hebt maar één antwoord ingegeven in de computer, en de leerling geeft een andere mogelijkheid als antwoord. Dat antwoord is dan fout.

De leerkracht is dus nog altijd nodig om de antwoorden van leerlingen te bekijken. Daar kan over gediscussieerd worden, maar de computer discussieert niet zo gemakkelijk. Ik wil dus ook waarschuwen voor het nemen van te grote stappen. Deze evolutie is absoluut nodig, maar leren schrijven vind ik nog altijd heel belangrijk, net als het handschrift. En ook het belang van menselijk contact werd daarnet al aangehaald.

Minister Ben Weyts: Wat dat laatste betreft, dat is volledig correct. Natuurlijk is het niet zo dat een digitale toets automatisch gelijkstaat met een automatische correctie en een automatische evaluatie. De beide staan elkaar niet in de weg. Ik denk dat men in het hoger onderwijs ter zake wat verder staat. Ik begrijp toch ook dat men daar dikwijls de combinatie gebruikt, namelijk een eerste correctie prima facie, om te zien of bepaalde woorden aan bod komen, en vervolgens een verfijndere evaluatie. Er zijn verschillende mogelijkheden, maar het is niet zo dat digitaal toetsen gelijkstaat met een automatische correctie, en gelukkig maar, natuurlijk. Dat zou ook voor onze leerlingen afstompend werken, denk ik, want dan bestaat er maar één type antwoord, wat absoluut niet de bedoeling kan zijn. Wij vragen toch ook van onze leerlingen om wat kritischer te denken, wat creatiever te denken, en er bestaan inderdaad verschillende mogelijke antwoorden, die daarom niet noodzakelijk ook in het oorspronkelijke handboek staan vermeld.

Jo Brouns (CD&V): Minister, ik dank u voor uw antwoord. Ik denk dat er in de reactie inderdaad een aantal belangrijke nuances zijn aangebracht. Vandaag de digitalisering ontkennen zou inderdaad bijzonder naïef zijn, en in elk evaluatiebeleid is in meerdere methodieken voorzien. Ik denk dat het vooral een ontwikkeling kan zijn die heel de papierwinkel kan vervangen en zo wat planlast met efficiëntie kan verhelpen. In dat licht moet men die methodiek zeker verder ontwikkelen, verder integreren in de school, met aandacht, inderdaad, voor die omkadering, die competentieontwikkeling en de mogelijkheden daartoe in de scholen. In heel dat gamma van evaluatiemogelijkheden die er zijn, moet er echter uiteraard contact zijn tussen leerkracht en leerling. Er is hier niet gezegd dat het mondeling examen op de schop zou moeten ten voordele van digitale toetsen. Ik denk dat we die combinatie moeten blijven houden, dat dat heel belangrijk is. In

het kader van de planlast moet die weg van minder papier echter zeker verder worden bewandeld.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Steve Vandenberghe aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het ziekteverzuim bij onderwijspersoneel
– 845 (2019-2020)

VRAAG OM UITLEG van Roosmarijn Beckers aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het ziekteverzuim bij leerkrachten
– 850 (2019-2020)

VRAAG OM UITLEG van Jo Brouns aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het toenemende ziekteverzuim in het onderwijs
– 868 (2019-2020)

VRAAG OM UITLEG van Karolien Grosemans aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het toenemende ziekteverzuim in het onderwijs
– 869 (2019-2020)

Voorzitter: mevrouw Loes Vandromme

De voorzitter: De heer Vandenberghe heeft het woord.

Steve Vandenberghe (sp.a): Minister, nooit eerder waren leraren zo vaak ziek als nu. In 2018 bleven zij gemiddeld 16,37 dagen thuis wegens ziekte, tegenover 15,87 dagen een jaar eerder. Vooral bij personeel tussen 56 en 65 jaar ligt het ziekteverzuim bijzonder hoog door stress en burn-outs, en net die groep wordt steeds groter. In een reactie op dit rapport zei u dat onze leerkrachten het niet zo slecht doen in vergelijking met andere sectoren, terwijl we merken dat die cijfers elk jaar sterk stijgen. Ik heb de gedetailleerde cijfers hier bij me.

Graag had ik dan ook heel concreet de volgende vragen aan u gesteld. Welke dringende maatregelen om planlast en ziekteverzuim aan te pakken mogen de leerkrachten en directies dit schooljaar nog van u verwachten? Wat is uw streefdoel voor het ziekteverzuim de komende jaren?

De voorzitter: Mevrouw Beckers heeft het woord.

Roosmarijn Beckers (Vlaams Belang): Voorzitter, ik heb een gelijkaardige vraag, met dan nog de bemerking dat deze cijfers vooral te wijten zijn aan de oplopende langdurige ziektes om psychosociale redenen. Vier op de tien zieke-dagen in het onderwijs zijn toe te schrijven aan stress of burn-out. De psychologische belasting van onze leerkrachten neemt jaar na jaar toe. De oorzaken daarvan hebben we ook al vaak besproken: de groeiende planlast, de toenemende zorgvragen, vernieuwingen en hervormingen, waarbij vooral oudere leerkrachten door de bomen het bos niet meer zien, en misschien ook wel de digitale toetsen, wie weet. Door het lerarentekort en de gestegen pensioenleeftijd moeten leraren nu net langer voor de klas staan. Dat vooruitzicht maakt deze bevindingen des te pijnlijker.

Minister, in de pers nuanceerde u die toch wel dramatische cijfers. U gaf ook als antwoord dat u, zoals u in uw beleidsnota zegt, de lerarenloopbaan aantrekkelijker wilt maken. Daar zou 100 miljoen euro in worden geïnvesteerd. Maar hoe dat concreet zal worden gedaan, weten we nog niet. We zullen er hier nog over praten. Ik verwijs naar de regeling van onze werkzaamheden, naar de hoorzittingen over het lerarentekort enzovoort. Ik wou echter toch al deze concrete vragen stellen.

Had u misschien niet beter een krachtiger en meer bemoedigend signaal uitgezonden in plaats van die cijfers te nuanceren? Hoe zit het met de timing van de te nemen initiatieven? Kunt u daar al iets concreets over vertellen?

Aangezien de stijging van het ziekteverzuim vooral bij oudere leerkrachten zit, gaat u maatregelen nemen specifiek voor deze groep?

De voorzitter: De heer Brouns heeft het woord.

Jo Brouns (CD&V): Voorzitter, minister, collega's, het ziekteverzuim stijgt inderdaad. Het is een algemene tendens, maar nog nooit bleven zoveel leerkrachten thuis als nu. In 2018 was dat 16,37 dagen tegenover 15,87 dagen in 2017. Het valt inderdaad op dat het probleem zich vooral voordoet bij de oudere categorie, tussen 56 en 65 jaar. Dat we vandaag verwachten dat leerkrachten langer voor de klas staan, speelt hier zeker en vast een grote rol.

Toch spelen hier nog vele andere factoren die we in ogenschouw moeten durven nemen. De druk op onze leerkrachten is enorm; er wordt veel van hen verwacht. Naast de rol van leraar zijn ze ook opvoeder, vaak vertrouwenspersoon en zelfs psycholoog. Dit maakt dat niet enkel de administratieve taken, de planlast, maar ook de vrij grote psychologische taak, die zeker niet onderschat mag worden, zorgen voor de zware belasting van onze leerkrachten.

Minister, u kent de cijfers ongetwijfeld. U hebt er al naar verwezen en u onderstreept hierbij dat u werk wilt maken, zoals overeengekomen in het regeerakkoord, van een vermindering van de planlast, waar we het zonet nog over hebben gehad, en van een opwaardering van het beroep leerkracht. Dat is broodnodig. U zou ook werk maken van een lerarenpact.

Minister, welke stappen zijn al gezet voor de uitwerking van dat lerarenpact?

Is er al overleg geweest tussen de verschillende partners? Zo ja, wat zijn de resultaten van dit overleg?

Welke volgende stappen plant u in de nabije toekomst?

De voorzitter: Mevrouw Grosemans heeft het woord.

Karolien Grosemans (N-VA): De cijfers rond de ziektedagen zijn door de collega's al aangehaald, ik ga die niet opnieuw vermelden. Ik ga meteen over naar mijn vragen, minister. Er is een groot verschil in opgenomen ziektedagen tussen mannen, met 13,66 ziektedagen per jaar, en vrouwen, met 17,25 ziektedagen per jaar. Hebt u een verklaring voor dit verschil?

40 procent van de ziektedagen is toe te schrijven aan mentale problemen, bij directies is dat zelfs 60 procent. Een manier om de stress te doen afnemen is de vermindering van de planlast. In de beleidsnota is hiervoor ruime aandacht. Kunt u een overzicht geven van de concrete initiatieven die u in 2020 zult nemen om de planlast te verminderen?

Bij de groep tussen 56 en 65 jaar ligt het aantal opgenomen ziektedagen in Limburg merklijk hoger dan in de rest van Vlaanderen. Hebt u daar een verklaring voor?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Ik wil vanzelfsprekend ziekteverzuim noch de stijging ervan minimaliseren. Zeker nu hebben we elke leraar broodnodig en we moeten daarom de oorzaken van het ziekteverzuim – voor zover we dat kunnen – aanpakken. Ik heb het ziekteverzuimpercentage wel onmiddellijk in een ruimer kader geplaatst. Onderwijs fungeert niet in een parallel universum. Er bestaat zoiets als tendensen in de samenleving, die zich dus ook manifesteren in het onderwijs. Men heeft dan voor het eerst – want ik stelde die vraag aan de administratie – de evolutie van het ziekteverzuim in andere sectoren bekeken, namelijk in de private sector en bij de Vlaamse overheid.

Men heeft de evolutie van de afgelopen jaren bekeken, in dezen een toename tot onze spijt, los van de verschillen ten gronde. Zo noteerde de Vlaamse overheid een stijging met 5,7 procent en in de privésector was er volgens Securex sprake van een stijging met 10 procent.

Mijnheer Vandenberghe, ik vind dat men in een plas water soms de zon moet zien schijnen. Het is niet verboden om enige nuance aan te brengen, laat staan om soms zelfs eens positief te zijn over onderwijs. Dat was mijn enige bedoeling.

Er zijn natuurlijk negatieve effecten, niet alleen voor de leraar die uitvalt maar ook voor de school in zijn geheel. De school moet vervangingen zoeken, wat gelet op het lerarentekort een moeilijkheid is. Bij gebrek aan vervangingen verhoogt de druk op de leraren die dan moeten inspringen, waardoor zij weer sneller dreigen uit te vallen. Ik wil er wel op wijzen – en dat is positief – dat vier op de tien leerkrachten in het afgelopen jaar geen enkele dag afwezig zijn geweest.

Het aanpakken van afwezigheden door ziekte is vanzelfsprekend een gedeelde verantwoordelijkheid van de overheid, koepels, netten, schoolbesturen en directies. Er bestaan geen mirakeloplossingen.

Er zijn hier al enkele oplossingen vernoemd, maar ik ga even dieper in op welke wij naar voren willen schuiven. In de eerste plaats gaan we voor het reduceren van de planlast, wat ervoor zorgt dat leerkrachten vooral kunnen focussen op hun kernopdracht. We hebben al eerder besproken wat er in de pijlpijn zit met betrekking tot het meldpunt planlast. We willen de inspectie ook inzetten op het vlak van detectie en melding van planlast.

Verder willen we het lerarenberoep opnieuw aantrekkelijk maken om via die weg het lerarentekort aan te pakken. Ik verwijs ook naar de stijgende juridisering van het onderwijs.

Dan kom ik tot de psychosociale risico's, die hier voor 40 procent werden geduid als oorzaak van het ziekteverzuim. In 2016 is het beleidsplan ter bevordering van het welzijn en welbevinden in onderwijsinstellingen gepubliceerd door de werkgroep psychosociale risico's. Dit beleidsplan wordt sindsdien zoveel mogelijk geactualiseerd. We zijn momenteel bezig met een nieuwe actualisatie naar aanleiding van de cijfers uit de werkbaarheidsmonitor.

Er werd een toolbox met instrumenten ter voorkoming van psychosociale risico's gepubliceerd op de website van Onderwijs Vlaanderen. Samen met de Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg werden opleidingen over psychosociale risico's georganiseerd. In 2019 werd voor het eerst een supervisietraject georganiseerd waarin schoolleiders ondersteund werden bij het uitbouwen van een welzijnsbeleid op maat van hun school. Dit traject is recent afgerond en wordt momenteel geëvalueerd door mijn administratie in functie van een verdere en bredere uitrol.

Eind november 2019 werd een studiedag rond werkbaar werk en welbevinden in het onderwijs georganiseerd, ook met het oog op het uitwisselen van beste praktijken.

Er worden regelmatig opleidingen voor vertrouwenspersonen georganiseerd. Sinds de start in 2015 werden al zo'n vierhonderd vertrouwenspersonen opgeleid. In 2020 zullen we een nieuwe reeks van opleidingen en supervisie voor vertrouwenspersonen organiseren.

Ieder jaar stelt het Agentschap voor Onderwijsdiensten (AGODI) een jaarrapport op over het ziekteverzuim van het Vlaamse onderwijspersoneel. De gegevens uit dit rapport worden aangeleverd door de controlefirma Certimed en bevatten geen nuancering. Dat zijn gewoon harde data. Het rapport toont aan dat er zich een aantal tendensen aftekenen, maar bevat geen enkele verklaring voor deze of gene tendens. Ik kan vandaag dus geen sluitende verklaringen geven voor de verschillen tussen regio, leeftijd of geslacht. Uit de rapporten ziekteverzuim blijkt wel dat er veel oudere leraren aan de slag zijn, alhoewel blijkt dat in vergelijking met de omringende landen ons lerarenkorps nog vrij jong is.

De groep oudere personeelsleden wordt wel groter. En dat heeft natuurlijk ook zijn weerslag op de vaststelling van afwezigheden door ziekte. Ingevolge de maatregelen met betrekking tot het verminderen van de mogelijkheden tot vervroegde uitstap en het opschuiven van de pensioendatum, waren er in 2018 28.261 personeelsleden in die categorie van oudere personeelsleden. In 2017 waren dat er 26.310. Dat is een stijging met bijna 7,5 procent. Dat zou dus ook ten dele een verklaring kunnen zijn voor de stijging van het ziekteverzuim.

In Limburg ligt het aantal ziekte-dagen bij de oudste leeftijdsgroep inderdaad hoger in vergelijking met de andere provincies. Ik heb daar niet bepaald een verklaring voor. Positief is wel dat het gemiddelde aantal ziekte-dagen in Limburg bij die groep gedaald is.

Mijnheer Vandenberghe, het is moeilijk om een streefdoel te bepalen inzake ziekteverzuim, omdat er ook heel veel externe factoren een rol spelen, bijvoorbeeld de frequentie van griep-epidemieën, om maar iets te zeggen.

Ik wil afsluiten met een positieve tendens, een tendens waarbij we ook wel wat toonaangevend zouden kunnen zijn als beleidsdomein Onderwijs. De laatste jaren blijkt dat steeds meer leraren gebruikmaken van het verlof voor verminderde prestaties (VVP). Vroeger was dat een beetje een binair gegeven: ofwel ben je ziek en blijf je thuis, ofwel ben je niet langer ziek en kom je werken. Daarvan zijn we kunnen afstappen met dat systeem van verlof voor verminderde prestaties, waarbij je deeltijds opnieuw aan de slag gaat. Dat lijkt wel te werken. Dat kent steeds meer succes. Het gaat om mensen die vroeger op volledig verlof bleven of zelf met pensioen werden gestuurd. In 2018 zaten er al 2578 mensen in het VVP-stelsel – dat is een stijging met 18 procent – en 1814 in het VVPmed-stelsel, om medische redenen, wat een stijging van 20 procent is. In het kader van re-integratie kunnen we als Onderwijs dus mogelijk een model zijn voor andere beleidsdomeinen om die halftijdse of deeltijdse wederopname in het arbeidscircuit te kunnen realiseren.

De voorzitter: De heer Vandenberghe heeft het woord.

Steve Vandenberghe (sp.a): Minister, ik ben positief, ik ben een heel positieve man. Maar hoe kun je nu positief zijn? Je kunt het zonlicht toch niet verloochenen? U doet dat. U hebt hier 24 keer het woordje 'positief' gebruikt. U lacht altijd alles weg, en dat is natuurlijk een manier om de dingen weg te schuiven, maar ik zal daar blijven op hameren. U kunt het zonlicht niet verloochenen. Ik zal u uitleggen waarom. Ik wil u hier een ernstige wake-upcall geven. Ik zal dat blijven doen tot u het wilt begrijpen of het probeert te begrijpen.

Het verhaal van vanmorgen, van die directeur die brieven meegeeft voor de ouders om te helpen in de klas of om te helpen met lesgeven, dat vind ik niet positief. Ik denk ook niet dat die directeur dat positief vindt. Ik denk niet dat de leerkracht dat positief vindt. En ik denk nog veel minder dat die ouders dat positief vinden. Kijk, ik heb nu ook al drie keer het woordje 'positief' gebruikt, maar in een andere context. *(Opmerkingen. Gelach)*

Wat u totaal onderschat, minister, is dat het een vicieuze cirkel is. Ik zal beginnen met cijfers. U zegt dat er een aantal factoren zijn waar u geen rekening mee kunt houden, zoals een griep epidemie. Kijk eens naar de cijfers van ziekteverzuim wegens een psychosociale aandoening. Ik denk niet dat je een psychosociale aandoening krijgt van griep. Dat komt door een burn-out, door werkdruk, doordat leerkrachten en directies heel wat werk op hun schouders moeten nemen.

Ik zal u een paar concrete voorbeelden geven, want ik heb de indruk dat u nog niet zo dicht bij het werkveld staat. Ik zal u daar nu eens concreet bij helpen. Als gepensioneerd leerkrachten moeten terugkeren naar de klas, dan willen zij lesgeven. Zij willen niet langer de administratie doen of toezicht houden. Alle andere leerkrachten moeten dat dus op zich nemen. Als leerkrachten uitvallen die gediplomeerd zijn om een bepaald vak te geven, en men vindt geen nieuwe leerkrachten meer, dan moeten andere leerkrachten daarvoor opdraaien. Dat zijn de redenen waarom men met zoveel burn-outs en psychosociale klachten te maken krijgt. En het is daardoor dat leerkrachten gaan uitvallen. Dat is de reden.

Het hangt allemaal aan elkaar vast: ziekteverzuim, leerkrachtentekort, gebrek aan ondersteuning van de directies, planlastvermindering. We hebben het dan over Operatie Tarra, waarover wij in de vorige legislatuur vijf jaar lang hebben gedebatteerd. Er zijn een aantal kleine oplossingen gekomen, maar een concrete en structurele aanpak is er nog niet gekomen. U hebt het daar ook heel weinig over. Ik weet nog altijd niet uw plannen daaromtrent zijn; dat blijkt ook niet uit uw beleidsplannen.

Minister, als je de cijfers van het aantal leerkrachten dat uitvalt eens ten gronde bestudeert en genuanceerd bekijkt, dan zie je dat die cijfers in het onderwijs almaar slechter worden. Je mag het dus niet gewoon op een hoop gooien, en dan zeggen dat het door griep komt, of dat de cijfers minder erg zijn dan in de privésector. Ik zeg dat de cijfers almaar slechter worden in het onderwijs, en ik zal ook kort zeggen waarom. Er zijn structurele maatregelen nodig om het lerarentekort aan te pakken. Zo kunnen we ervoor zorgen dat ze met hun kerntaken bezig zijn, en dat directies, middenkader en beleidsondersteunende mensen kunnen worden ondersteund om hun job te doen. Dan pas zult u het ziekteverzuim naar beneden kunnen halen, minister.

Het is natuurlijk gemakkelijker om altijd maar kleine middelen te geven. Maar als je het niet structureel aanpakt, dan geraakt het nooit opgelost. Minister, dit is nog eens een wake-upcall. Ik ben positief, ik ben een positief man. Maar dit verhaal is niet positief. U moet het ernstig nemen. En ik heb na uw betoog absoluut niet de indruk dat u dat doet, integendeel.

De voorzitter: Mevrouw Beckers heeft het woord.

Roosmarijn Beckers (Vlaams Belang): Ik geef de heer Vandenberghe in grote mate gelijk. Ik zie bij ons op school bijvoorbeeld kleuterjuffrouwen die blijven doorwerken, tegen beter weten in, ook al zijn ze ziek. Maar ze weten dat als ze nu uitvallen, er niet direct een vervanger komt. En dan moeten de kinderen samenzitten in te grote klassen. Ze blijven dan maar doorwerken tot ze op een bepaald moment echt niet meer kunnen, en dan vallen ze voor langere tijd uit, bijvoorbeeld met een burn-out. Dat is inderdaad een heel groot probleem.

Minister, wat dat ziekteverzuim betreft: ik weet niet of de vergelijking die u maakt tussen het onderwijs en de privésector volledig opgaat. Ik heb een verleden als vervangend leerkracht, en ik had eigenlijk altijd opdrachten, tot een week voor de vakantie. Dan kwam de leerkracht die ik verving tijdelijk terug, om dan na de vakantie opnieuw uit te vallen. Ik denk dat dat de cijfers toch wel vertekent.

Ik wil wel zeggen dat het verlof voor verminderde prestaties een goede zaak is, zeker omdat oudere leerkrachten dan bijvoorbeeld voor een dag de zorg voor een ouder kunnen opnemen. Dat lijkt mij wel goed, ook omdat ze dan hun sociale rechten behouden. Dat lijkt mij een positieve zaak.

Maar ik sluit mij aan bij collega Vandenberghe, we hebben inderdaad nood aan een sense of urgency. We gaan zeker snel moeten handelen.

De voorzitter: De heer Brouns heeft het woord.

Jo Brouns (CD&V): Minister, ik dank u voor uw antwoord. Maar mijn vraag ging toch over de algemene bezorgdheid rond de job van leerkracht. En ik voel dat hier ook bij de collega's. Ik geloof er heel sterk in dat we daar veel kunnen doen met een lerarenpact. Ik hoop dat u daar zo dadelijk nog iets meer over kunt vertellen, want ik denk niet dat ik daar veel antwoorden over heb gekregen.

Ten tweede, wat het personeelsbeleid betreft: ik geloof heel sterk in een heel actief humanresourcesbeleid, ook in scholen. Ik denk dat we op dat vlak de scholen nog wel wat kunnen ondersteunen, wat kunnen bijstaan. Als je vandaag kijkt naar het aanwezigheidsbeleid – ik noem het een aanwezigheidsbeleid in plaats van een verzuimbeleid, om de aanwezigheid van leerkrachten te stimuleren –, en we maken de vergelijking met de privésector of de overheid, dan is het belangrijk dat de afwezigheid op een meer wetenschappelijke wijze wordt onderzocht.

Zo maakt men in de privésector gebruik van de Bradfordfactor, waarbij men kijkt naar de frequentie. Want het is zo dat langdurige afwezigheden veel minder problematisch zijn voor een organisatie – ze zijn gemakkelijker te vervangen – dan die heel kortstondige afwezigheden, die frequenter voorkomen.

In die zin houd ik een pleidooi voor een meer actief personeelsbeleid, ook in de scholen. Denk aan een beleid dat heel kort bij de leerkrachten staat, met intervisie en een persoonlijk ontwikkelingsplan, en gesprekken met leerkrachten om te weten wat er leeft, om te weten hoe goed ze zich in hun vel voelen. Zo kunnen we de aanwezigheid op een positieve, duurzame manier versterken.

De voorzitter: Mevrouw Grosemans heeft het woord.

Karolien Grosemans (N-VA): Minister, ik wil u eerst danken voor uw antwoord. Ik wil beginnen met een algemene opmerking. De term 'ziekteruizum' vind ik eigenlijk een bijzonder slecht gekozen, een ongelukkige gekozen term, want als je verzuimt, dan maak je je schuldig aan iets. Dan is het net alsof al diegenen die thuis zijn, schuldig zijn, alsof ze eigenlijk voor niks thuis zijn. Ik zou die term veeleer gebruiken voor iemand die zich buitensporig vaak ziek meldt. Ik zou in dit geval liever spreken over 'afwezigheid door ziekte', maar die term is natuurlijk iets waaraan u totaal niks kunt doen.

Collega Vandenberghe, ik wil toch een opmerking maken aan uw adres. U maakt zich hier heel boos en verwijt eigenlijk de huidige en vorige regering verantwoordelijk te zijn voor die stijging van het aantal ziekteclagen. Dat vind ik eigenlijk wel straf, want als ik even googel, dan kom ik meteen op een berichtje uit 2009, 'Jonge leraars verliezen hun mentoren'. Ik citeer: "Het systeem waarbij elke school mentoren kan aanstellen om jonge leerkrachten te begeleiden, wordt afgeschaft. Op die manier wil de minister van Onderwijs, Pascal Smet, besparen op het

onderwijsbudget.” Mijnheer Vandenberghe, ik vind dat dan toch wel heel straf dat u hier zo hard van leer trekt tegen de huidige en de vorige minister wegens die ziekte-dagen, terwijl de cijfers misschien zijn beginnen te verslechteren sinds 2009. Ik weet het niet, het zou eens kunnen worden nagegaan. *(Opmerkingen van Hannelore Goeman en Steve Vandenberghe)*

Verder heb ik nog een extra vraag. Er was in 2018 een lichte daling van het aantal controles op afwezigheid wegens ziekte. 31 procent van die controles gebeurde door Certimed, dat door het ministerie is aangesteld. Minister, wilt u meer inzetten op controles, of zal het controlebudget ongewijzigd blijven in de komende jaren?

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Ik wil eigenlijk heel kort verwijzen naar het regeerakkoord. Wat de minister heeft gedaan, is het onderwijs bekijken in het perspectief van andere sectoren. Ik denk dat dat belangrijk is, om te zien of het nu enkel in het onderwijs is dan wel of het een algemene trend is. De minister heeft daarbij aangeduid dat er een algemene trend is. Is dat de oplossing? Neen, dat is de oplossing niet. Collega's, mag ik echter toch echt vragen om naar het regeerakkoord te kijken. Inzake planlast gaan we dat meldpunt activeren om daar echt iets aan te doen, om ervoor te zorgen dat leerkrachten les kunnen geven.

Inzake het M-decreet, een van de zaken waardoor veel leerkrachten uitvielen, gaan we de regie opnieuw bij de scholen leggen. Er is ook alles omtrent het opnieuw kunnen geven van de vakinhoud. Dat de begeleiding in de school zit, dat de middelen in de klas en in de school zitten, dat staat allemaal in het regeerakkoord. Ik hoop, uiteraard samen met jullie, dat dat in het onderwijs minstens een knik kan opleveren. Dat dit niemand interesseert en niet belangrijk is, dat heb ik hier vandaag echter niet gehoord. Lees alstublieft het regeerakkoord. Daar gaat het over, zeg.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Mijnheer Vandenberghe, de elementen die u vol verantwoordelijkheid opsomt, heb ik allemaal gevat in mijn antwoord, maar u kunt het eens in alle rust en kalmte herlezen op basis van het verslag. Ik heb die elementen allemaal meegenomen, misschien iets positiever, dus minder negatief, met meer nuance en minder volume, maar ik heb ze wel allemaal aangebracht. Ik tracht toch ook een discours te voeren waardoor we ervoor kunnen zorgen dat leerkrachten opnieuw enthousiast kiezen voor dat ambt van leerkracht, dat we hen kunnen aantrekken.

Dat had ik niet meegegeven, maar met betrekking tot al die maatregelen zitten we momenteel samen met de administratie om een plan van aanpak uit te tekenen. Zoals al gezegd: een lerarenpact zie ik niet als een kar die volledig wordt beladen, en vervolgens overladen. Het is eerder een stapsgewijze uitvoering, zodat dat we sneller kunnen vooruitgaan in plaats van te wachten tot alle desiderata op tafel liggen. Je geeft dan ook onmiddellijk te kennen dat dit een exhaustief verhaal is. Het is niet gelimiteerd, integendeel, ik denk dat dat een perpetuum mobile moet zijn, zodat we zo veel mogelijk maatregelen kunnen uitwerken. En als we overeenstemming vinden over één maatregel, gaan we die al uitvoeren, en zo zouden we stapsgewijs vooruit kunnen geraken. Ik heb de inspectie alvast de opdracht gegeven om die planlastdetectie mee te nemen in hun inspectierondes, en daar ook echt als aanspreekpunt te kunnen fungeren voor de leerkrachten en door te geven aan de centrale administratie in Brussel om te kijken hoe we dat kunnen aanpakken.

Tot slot, mevrouw Beckers, ik vergelijk niet zomaar de frequentie van afwezigheid op basis van ziekte bij de Vlaamse overheid, de private sector en het onderwijs.

Maar zoals ik daarnet gezegd heb, het is de evolutie. Onderwijs fungeert niet in een parallel universum, maar in een brede samenleving, en dan is het wel onmiskenbaar zo – en dat biedt enige stof tot nuance – dat de stijging van de afwezigheid op basis van ziekte minder is in het onderwijsveld dan in de private sector en dan bij de Vlaamse overheid in zijn totaliteit. Dat is een nuance die ik gewoon wil meegeven. Dat stemt mij niet blij, maar dat nuanceert wel en maakt ook dat we niet zomaar leerkrachten met de vinger moeten gaan wijzen alsof het verzuimers zijn. Je ziet dat de maatschappelijke tendens veel manifester is in andere sectoren buiten het onderwijs dan in het onderwijs zelf.

De voorzitter: De heer Vandenberghe heeft het woord.

Steve Vandenberghe (sp.a): Ik moet zeggen dat uw antwoord mij bijzonder ontgoochelt: u haalt een artikel aan van ruim elf jaar geleden. In de tussentijd zijn er twee ministers geweest. U moet maar eens de cijfers bekijken. En jullie zaten met jullie partij elf jaar geleden ook in de regering. Ik vind het bijzonder zwak als u met dergelijke argumenten van elf jaar geleden moet afkomen om het debat hier te voeren. Dat wil dan zeggen dat er ook niet te veel andere zaken zijn.

Bijgevolg wil ik ook nog meedelen dat onze fractie een actieplan ingediend heeft om het beroep van leerkracht opnieuw aantrekkelijker te maken. Wij hebben dat gedaan! We hebben ook vastgesteld dat er een hoge werkdruk is die vooral zijn tol heeft bij leerkrachten en bij oudere leerkrachten en dat er heel wat mensen met burn-out en depressie gaan uitvallen. Voor hen voorzien we in ons plan vooruitzichten voor die oudere leerkrachten van een pensioen naar een pensioen met landingsbaan, waarbij ze lesopdrachten kunnen afbouwen, als ze dat willen, om hun expertise ter beschikking te stellen van het hele schoolteam, van een scholengroep of van individuele leerkrachten. Wij hebben dus concrete voorstellen gedaan.

Minister, ik heb al gezegd dat wij de resoluties over het plan voor het basisonderwijs in de vorige legislatuur hadden. U hebt ze: ga ermee aan de slag en dan merkt u dat wij absoluut wel constructief zijn. Maar we willen niet dat het de processie van Echternach wordt. Het is vijf over twaalf, ons onderwijsveld heeft daar nood aan. Ik ben wel positief, maar er zijn echt grote noden, als je gaat babbelen met de leerkrachten, die nu aangepakt moeten worden. Het is onze taak om dit te doen.

De voorzitter: Mevrouw Beckers heeft het woord.

Roosmarijn Beckers (Vlaams Belang): Mijnheer Daniëls, u verwijst naar het regeerakkoord, maar ik heb daar toch wel een bedenking bij. De decretale verankering van de levensbeschouwelijke neutraliteit stond ook in het regeerakkoord, en dat is ondertussen ook weggeveegd. In onze kringen horen we nogal vaak 'geen woorden, maar daden'.

Minister, in verband met die stijging, denk ik dat dit inderdaad wel kan kloppen. Ik wil nog eens benadrukken dat onze onderwijsmensen een bijzonder grote zin voor verantwoordelijkheid hebben, en ze zullen inderdaad zo lang mogelijk doorgaan wegens hun verantwoordelijkheidsgevoel voor hun collega's, maar ook voor de kinderen en jongeren waar ze verantwoordelijk voor zijn.

Minister, we hebben al vaak gezegd dat we een probleem hebben met de uitval van startende leerkrachten. We hebben dus ook een groot probleem met ziekteverzuim bij de oudere leerkrachten. We hebben gewoon een lerarentekort. Dat is een groot probleem. We zullen iedereen nodig hebben. We zitten in een vicieuze cirkel: er is een tekort, daardoor is er meer werkdruk, daardoor worden mensen meer ziek. Het is een vicieuze cirkel waar we moeilijk uit raken. We moeten echt heel snel handelen.

De voorzitter: De heer Brouns heeft het woord.

Jo Brouns (CD&V): Voorzitter, ik noteer inderdaad dat u stapsgewijs werk wilt maken van dat lerarenpact dat uiteraard een positief effect zal hebben op de hele schoolorganisatie en zeker ook op de job van leerkracht.

Mevrouw Grosemans wijst er terecht op dat verzuim een heel negatieve connotatie heeft. Niemand – en zeker leerkrachten niet die heel toegewijd zijn – kiest ervoor om ziek te zijn. Ik hou nogmaals een pleidooi voor een aanwezigheidsbeleid dat op elke school met de juiste omkadering voor leerkrachten, vorm kan krijgen. Ik geloof daar heel sterk in.

Wat een actief personeelsbeleid betreft naar afwezigheden als gevolg van ziekte houd ik een pleidooi om de wetenschappelijke benadering – als er wordt vergeleken met de privésector en de Vlaamse overheid – met de Bradfordfactor te integreren, want op die manier kun je nagaan in welke mate bepaalde leerkrachten eventueel toch problematisch gedrag vertonen. Dan kun je met die leerkracht het gesprek aangaan om te kijken wat er aan de basis ligt van de afwezigheid om zo te komen tot een positief beleid om de aanwezigheid van de leerkracht op de werkvloer te stimuleren, want we hebben ze allemaal meer dan nodig.

De voorzitter: Mevrouw Grosemans heeft het woord.

Karolien Grosemans (N-VA): Afwezigheid door ziekte is inderdaad soms een indicator van onderliggende problemen. Zeker psychologische problemen kunnen verminderd worden door de juridisering en de planlast in het onderwijs aan te pakken. Hiervoor hebt u ook uitgebreid aandacht in uw beleidsnota. Ik kijk in ieder geval uit naar de verdere stappen die u hierin zult ondernemen.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Jan Laeremans aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de 'dutjestaks' en de timing van de extra middelen voor het basisonderwijs
– 847 (2019-2020)

VRAAG OM UITLEG van Hannelore Goeman aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de 'dutjes- en boterhammentaks' op school
– 854 (2019-2020)

VRAAG OM UITLEG van Annabel Tavernier aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de 'dutjestaks' in het basisonderwijs
– 873 (2019-2020)

VRAAG OM UITLEG van Kim De Witte aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de 'dutjestaks'
– 896 (2019-2020)

Voorzitter: mevrouw Loes Vandromme

De voorzitter: De heer Laeremans heeft het woord.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Minister, in verschillende persartikelen van 10 januari konden we lezen dat sommige scholen de ouders kosten aanrekenen om hun kleuters tijdens of kort na de middag een dutje te laten doen in de klas.

Nogal wat mensen doen daar verontwaardigd over, omdat ze vinden dat zoiets tot de basistaken van de school hoort. Minister, ook u liet verstaan dat u daar geen voorstander van bent. "Ouders om geld vragen als je al extra geld krijgt, is volgens ons een beetje dubbel", verklaarde uw woordvoerder Michaël Devoldere.

Het klopt natuurlijk dat er dit jaar in 70 miljoen euro extra voorzien is voor helpende handen in het kleuteronderwijs, maar op dit moment zijn die middelen nog niet toegekomen op de werkvloer.

Hoe zit dat nu met dat slapen in de klas? Vroeger gingen de meeste kleuters van 2,5 tot 3 jaar 's namiddags slapen bij de ouders, grootouders of een onthaalmoeder, maar die tijden zijn voorbij. Bijna iedereen is aan het werk, ook de grootouders. En bij de onthaalmoeder mogen de kinderen niet meer deeltijds komen. Dus blijven die kinderen een volledige dag op school, terwijl die jongste kinderen echt wel gebaat zijn met een middagdutje, zeker wanneer ze bijvoorbeeld 's morgens al om 7 uur in de bewaking worden afgezet.

Dat geeft voor scholen praktische problemen. Eerst en vooral hebben de meeste scholen daar helemaal geen plaats voor, want het vergt extra lokalen, bedjes enzovoort. Ten tweede hebben ze dan ook wel extra toezicht nodig tijdens de middagpauze. Wie moet dat dan doen? Kleuterleidsters hebben ook al hun beurtrol voor reftertoezicht en speelplaatstoezicht. Dat kan er dus zeker niet meer bij, want elke werknemer heeft recht op minstens twee dagen vrije middagpauzes, zou ik denken. Dan komen we bij de kinderverzorgsters terecht. In de school van mijn echtgenote krijgen ze voor 143 kleuters 10 uren per week voor een kinderverzorgster. Als ze die zouden gebruiken voor toezicht bij slapende kinderen, namelijk 4 uren, dan blijven er amper 6 uren over voor hulp in de instapklas. Daar is die hulp nochtans broodnodig.

Ik ben even gaan kijken welke regel toegepast wordt om aan die uren te komen. Voor 35 kleuters in een school heeft men recht op een kwart van een voltijd-equivalent, wat neerkomt op 8 uur. Als je 55 kleuters extra hebt – dat zijn dus twee grote klassen –, krijg je amper 1 uurtje kinderverzorging erbij. Ik vraag mij af welke gierigaard dit soort van systeem ooit heeft berekend.

– Karolien Grosemans treedt als voorzitter op.

Wij vinden dat je met 35 bijvoorbeeld een halftijdse zou mogen hebben. En als je er dan nog 2 klassen bij hebt, volstaat dat toch wel, denk ik, om een voltijdse kinderverzorgster op een school toe te laten. Het zou ook het probleem oplossen dat veel van die mensen die kinderverzorging doen op scholen, bijna nooit aan een voltijdse baan raken. Bijvoorbeeld op de school van mijn echtgenote: die komt 10 uur in de school in Humbeek en dan moet ze nog eens 10 uur in Beigem doen. Probeer dan nog maar eens aan een voltijdse baan te raken door er nog een derde school bij te nemen. Dat is in de praktijk zeer lastig.

Minister, als u nu aangeeft dat er extra middelen voorzien zijn om dat op te vangen – wat ik meer dan terecht vind – dan moet u dat ook wel hard maken. Die middelen zijn beschikbaar op de rekening van de Vlaamse Regering, maar bij mijn weten niet bij de scholen, of het zou ondertussen veranderd moeten zijn.

Wanneer wordt die belofte concreet gemaakt? Vanaf wanneer kunnen de scholen die extra handen in de klas verwachten? Is dat na de krokusvakantie? Is dat na de paasvakantie? Of is dat pas vanaf volgend schooljaar? Met welke parameters wordt dat berekend? Gaat het dan, zoals het nu is, over het totale aantal ingeschreven kleuters? Of wordt er een apart accent gelegd op de kleuters van 2,5 jaar, die dus in de instapklas moeten komen, waar de nood aan helpende handen het grootst is? Over hoeveel extra kinderverzorgsters spreken we dan? En zijn die beschikbaar op de arbeidsmarkt? Of moeten wij andere wegen zoeken en andere mensen aantrekken om dat waar te maken?

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (sp.a): Minister, na de 'boterhammentaks', waarbij ouders extra moeten betalen voor het middagtoezicht tijdens de lunch, konden we onlangs in de media lezen dat er ondertussen ook zoiets bestaat als een 'dutjestaks'. Ouders van peuters die nog nood hebben aan een middagdutje, betalen de rekening voor het toezicht bij zo'n slaapklasje. De tarieven zouden tussen 50 cent en 2 euro per dag liggen.

Het is hier al gezegd: de tijden zijn veranderd. Veel ouders werken allebei en hebben vaak dus gewoon geen andere keuze dan hun kinderen overdag op school te laten. Dat betekent ook dat die kinderen lange uren op school doorbrengen. Zeker voor heel kleine peutertjes betekent dat vaak dat zij baat hebben bij zo'n dutje. Er stond daarover een opiniestuk in Knack. Welke ouder wil, na een lange dag op het werk, 's avonds graag een huilerig en uitgeput kind thuis krijgen? Zo'n dutje hoort er dus bij, zeker voor kleine kinderen.

Wat ons betreft, maakt zowel 's middags eten als eventueel een dutje doen voor kleine kinderen echt wel gewoon deel uit van een gewone schooldag. Wij begrijpen dus niet dat er voor zulke 'basics' een factuur wordt aangerekend die naar de ouders wordt doorgeschoven, zeker als je bovendien weet dat er veel ouders zijn die vandaag sowieso al moeite hebben om de schoolfacturen te betalen.

Dat is natuurlijk gekoppeld aan een bepaalde realiteit, namelijk dat veel kleuter- en basisscholen vandaag helemaal niet meer weten hoe ze de rekeningen moeten doen kloppen. De directeur van de school uit Aalter, waarvan sprake was in de pers, zei dat het personeel dat hij in zo'n slaapklasje moet inzetten, hem ongeveer 70 euro per dag kost. Hij zegt dat hij dat geld liever besteedt aan wat hij de echte opdracht van een school vindt, namelijk kinderen dingen leren. Daar ben ik het uiteraard volmondig mee eens. Maar het echte probleem is natuurlijk dat hij gewoon de middelen niet heeft om zelf zo'n toezicht te organiseren, zeker nu het systeem van de PWA's ook nog is afgeschaft. Alles hangt natuurlijk ook samen met het feit dat het kleuter- en het lager onderwijs jarenlang ondergefinancierd zijn.

Voor ons is het uitgangspunt alvast heel duidelijk. Onderwijs moet betaalbaar blijven voor iedereen, en daarom vinden wij dat zulke toezichttaksen verboden moeten worden, dat die niet nodig zouden moeten zijn, in ruil natuurlijk voor extra middelen vanuit de overheid voor scholen om dat toezicht zelf op een kwaliteitsvolle en kosteloze manier te kunnen organiseren.

Minister, ik was heel blij met uw reactie in de pers, waarbij u zelf zegt dat het u ongepast lijkt om zo'n dutjestaks in te voeren, net omdat u 70 miljoen euro gaat investeren in het kleuteronderwijs en 100 miljoen euro in het lager onderwijs. Dat lijkt me inderdaad, zoals u zelf ook zei, dubbelop.

Maar ik heb natuurlijk nog een aantal verduidelijkende vragen voor u. Kunt u het wat concreter maken? Welke concrete stappen gaat u nemen om ervoor te zorgen dat scholen de rekening voor dat dutjestoezicht niet doorsturen naar de ouders? Wanneer gaat dat dan concreet in voege?

Welke maatregelen gaat u daarbuiten nog nemen opdat kinderen voortaan gratis hun boterhammen kunnen opeten op school zonder dat ouders extra moeten betalen voor middagtoezicht? Want ik vind dat eigenlijk een beetje hetzelfde verhaal.

In welke mate gaat u dat extra budget, dat inderdaad voorzien is voor het kleuter- en het lager onderwijs, aanwenden om scholen heel concreet financieel te ondersteunen, zodat ze voortaan niet meer van dat soort toezichttaksen hoeven aan te rekenen om kinderen de kans te geven om op school te eten of te slapen?

De voorzitter: Mevrouw Tavernier heeft het woord.

Annabel Tavernier (N-VA): Minister, mijn vraag om uitleg heeft enkel betrekking op de dutjestaks. Ik vermoed dat het door de voorgaande vraagstellers intussen duidelijk is waar het hier precies over gaat, en wat die dutjestaks precies inhoudt. Daarom zal ik mij beperken tot mijn drie specifieke vragen.

Hoe staat u tegenover het aanrekenen van een dutjestaks? Kunt u toelichten hoe wijdverspreid het vragen van een dutjestoeslag is, en over hoeveel basisscholen het gaat? Plant u een overleg met uw collega Wouter Beke, minister van Welzijn, om te onderzoeken op welke manier men het best omgaat met de slaapbehoeften van leerlingen, dit in samenspraak met de lokale besturen?

De voorzitter: De heer De Witte heeft het woord.

Kim De Witte (PVDA): Minister, ik sluit me aan bij de vragen van mijn voorgangers. Ik zou wel willen reageren op wat u zei in de pers. U zei dat u het onaanvaardbaar vond dat scholen een taks aanrekenen aan ouders, want er wordt sterk geïnvesteerd in het onderwijs. Op deze manier passeren de scholen twee keer langs de kassa, zei u.

Ik stel mij toch vragen bij die laatste opmerking. We hebben vorige week de vertegenwoordigers van het GO! in de commissie gehad. Raymonda Verdyck, de afgevaardigd bestuurder van het GO!, heeft een aantal feiten op tafel gelegd wat betreft het langs de kassa passeren. Zij zegt dat het GO! door een gebrek aan middelen zijn opdrachten niet meer kan naleven. Het gemeenschapsonderwijs moet elk jaar vijfduizend leerlingen weigeren door een gebrek aan middelen. De noden voor infrastructuur voor het gemeenschapsonderwijs, aldus mevrouw Verdyck, bedragen 665 miljoen euro per jaar. Maar ze krijgen slechts 64 tot 68 miljoen euro, of een tiende van het benodigde bedrag. De werkmiddelen zijn gedaald van 166 euro per leerling in 2009 tot 131 euro in 2017. Dat is exact 20 procent minder op een kleine tien jaar. En dat terwijl de welvaart in Vlaanderen over diezelfde periode met 25 procent is gestegen.

Mevrouw Verdyck vertelde ook dat er sinds 2009, over een periode van tien jaar, geen middelen meer komen voor het intern buitengewoon onderwijs. Dat zijn middelen – meer dan 2,5 miljoen euro – die zij dus moeten voorzien via andere kanalen. Dat gaat dan af van het budget voor regulier onderwijs. Tot slot kwamen ze tussen over de besparing op de pedagogische begeleidingsdiensten, waardoor scholen op de markt ondersteuning gaan moeten kopen.

De stelling dat scholen hier twee keer langs de kassa passeren, lijkt mij een beetje misplaatst. Het water staat heel wat scholen aan de lippen. Er zijn leerkrachten die hun eigen lesmateriaal aankopen, er worden zwemlessen geschrapt, scholen organiseren acties om middelen op te halen, en nu voeren ze dus ook een dutjestaks in, naast de reeds bestaande boterhammentaks. Als je de twee bestaande taken optelt, kom je aan 100 euro per maand voor ouders met twee kindjes. Het gevolg van die besparingen is dus dat de schoolfactuur voor de ouders gaat stijgen.

Hoe gaat u voorkomen dat scholen nog geld moeten vragen voor middagtoezicht, of het nu om dutjes of boterhammen gaat? Is er al een concrete invulling van de middelen die u versluisst van het secundair naar het basis- en kleuteronderwijs? Hoe gaan die middelen worden verdeeld? Ik dank u.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: U weet dat we er in Vlaanderen al vele jaren voor zorgen dat we kiezen voor een combinatie van kosteloosheid en kostenbeheersing in het basisonderwijs. Voor alles dat kinderen nodig hebben om de ontwikkelingsdoelen en eindtermen te behalen, mag een school niks doorrekenen aan ouders. Voor een

aantal kosten die het onderwijs 'verlevendigen', mag een zeer beperkt bedrag worden doorgerekend aan de ouders. Dat is het bedrag dat vervat zit in de maximumfactuur. Daarnaast kan een school echter een bijdrage vragen aan ouders voor extra diensten, dus buiten de onderwijsopdracht, buiten het onderwijsluik, waarvan vrijwillig kan worden gebruikgemaakt. Daarover gaat het dus in dezen.

De kosten die aan ouders worden doorgerekend, moeten vanzelfsprekend dan wel ook in verhouding zijn tot de geleverde prestatie, en moeten ook worden opgenomen in een bijdrageregeling. Die bijdrageregeling moet vervolgens ook een vertaling krijgen in het schoolreglement. Dat is dus de manier voor scholen: als zij dat nodig achten, als het gaat over taken buiten de onderwijsopdracht, en dit ook veeleer onder Welzijn dan onder Onderwijs ressorteert, dan kunnen zij daarvoor een bijdrage vragen.

Dat is wettelijk mogelijk. De vraag is: is dat wenselijk? Dat vind ik absoluut niet. Als scholen ervoor kiezen om de kleuters in de namiddag, dus tijdens de lestijd, een dutje te laten doen, dan wil ik dat ze dat betalen vanuit hun werkingsmiddelen.

Ik zal in de komende maanden wel overleggen met mijn collega van Welzijn, minister Beke, over de uitvoering van het decreet van 2019 inzake de buitenschoolse opvang en de afstemming tussen buitenschoolse activiteiten, om te bekijken welke rol het beleidsdomein Onderwijs en Vorming daarbij kan spelen. Dat decreet zal immers pas in werking treden op 1 januari 2021. Ter zake moeten er dus nog uitvoeringsbesluiten worden goedgekeurd. Dat decreet vraagt de Vlaamse overheid ook om een inspiratiekader uit te werken voor een geïntegreerd aanbod van buitenschoolse activiteiten. Kind en Gezin kan dan ook een kwaliteitslabel toekennen voor de buitenschoolse opvang van de jongste kinderen, in casu de kleuters. Het omgaan met de slaapbehoeften van kleine kinderen kan ook een element van bespreking zijn bij het opstellen van dat inspiratiekader.

Waarom heb ik ook negatief gereageerd in de pers? Omdat er ondertussen wel extra middelen voorhanden zijn. Enerzijds verhogen we in deze regeerperiode de omkadering voor de basisscholen. Op kruissnelheid is dat ongeveer 100 miljoen euro, maar het is juist dat dat nog niet onmiddellijk voor nu is. De eerste middelen worden in dat kader van de begroting 2020 vanaf september van dit jaar toegekend. Dat is een eerste opstap, van 7 à 8 miljoen euro. Anderzijds wordt specifiek voor het kleuteronderwijs dit jaar al 71 miljoen euro toegekend. 71 miljoen euro: dat zal u ongetwijfeld tot grote blijdschap bewegen. 'Put your money where your mouth is.' Dat is op korte termijn. We doen dat nu al. Het is zo dat alle scholen vóór 1 februari verondersteld worden om minstens 50 procent van die middelen te krijgen voor het schooljaar 2019-2020. Zij kunnen die werkingsmiddelen dus aanwenden voor het aanstellen van extra kinderverzorgers.

Wat de beschikbaarheid van kinderverzorgers op de arbeidsmarkt betreft, hebben we de statistieken eens nagekeken bij VDAB, omdat zij altijd de spanning op de arbeidsmarkt registreren. Eind december 2019 waren er 1475 niet-werkende werkzoekenden die een job als kinderverzorger ambieerden. Dat wil zeggen dat er een spanningsratio is van 14. Hoe vertaal je dat? Dat wil zeggen dat er voor elke vacature 14 kandidaten zijn. Ter vergelijking, voor leerkrachten is de grootteorde 2 à 3. Dat wil zeggen dat er toch wel merkkelijk meer kandidaten voor kinderverzorging zijn, een veelvoud, in vergelijking met leerkrachten basisonderwijs en leerkrachten secundair onderwijs. Voor het basisonderwijs is dat 2,4 en voor het secundair onderwijs 2,8. De arbeidsmarkt is er dus klaar voor. Er zijn genoeg kandidaten. Er zijn middelen die nu al op korte termijn ter beschikking worden gesteld. Er is minstens een uitweg om het leed minstens te verzachten. Vandaar dat ik nogal negatief heb gecommuniceerd.

De voorzitter: De heer Laeremans heeft het woord.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Als dit klopt, minister, als ik het goed begrepen heb, is het dus binnen veertien dagen dat die middelen er gaan zijn op

de werkvloer. Ik zou dat fantastisch vinden. Eind 50 procent van de middelen, dat is 35 miljoen euro, zou beschikbaar zijn voor de kleuterscholen. Ik vind het dan zeer merkwaardig dat die van niets weten. Dat zou toch voorbereid moeten worden? Die moeten toch kunnen gaan zoeken? Ze mogen over veertien dagen iemand aannemen. Dat is erg goed nieuws, maar het is eigenaardig dat daar nog niets over gecommuniceerd is. Ik denk dat dat de hoogste tijd wordt. U kunt deze week de scholen laten weten dat ze iemand mogen aanwerven.

Bovendien is ook niet duidelijk gemaakt, minister, wat die tabel betreft – en dat krijgen directeurs te zien, er is mij zo’n tabel bezorgd –, op welke manier die dan wordt aangepast. Daar moeten toch normen voor zijn? Gaat dat van acht naar zestien enzovoort? Ik bedoel die tabellen die de directies en de gemeentebesturen gebruiken om hun kinderverzorgsters aan te stellen. Ik vind dat moet verduidelijkt worden wat de nieuwe regels zijn om te bepalen op hoeveel kinderverzorgsters een school recht heeft.

Per 35 kleuters is dat nu 8 uur. Per 90 kleuters is dat 9 uur. Dat is amper een uurtje meer. Per schijf van 55 is het een uur meer. U moet die tabel aanpassen, of wie gaat dat doen? Dat heeft dan weinig te maken met de uitvoeringsbesluiten van het decreet Buitenschoolse Opvang. Ik neem aan dat dit toch niet beschouwd wordt als buitenschoolse opvang, want het is gewoon tijdens de middagpauze, misschien zelfs deels tijdens de namiddagssessie. Dat is toch belangrijk.

U gaat die kunnen halen uit de werklozen. Heel goed, maar daarmee zult u er misschien niet komen. Ik denk aan onthaalmoeders. Sommigen zijn de afgelopen jaren gestopt wegens de strengere reglementering van Kind en Gezin. Ze wilden daar niet aan voldoen of wilden geen investeringen doen. Die mensen zijn misschien wel bereid om – desnoods deeltijds – te gaan werken op zo’n school, omdat dat ook beter uitkomt met vakanties. Als zij zelfstandige kinderopvang doen, moeten zij in de vakanties vaak werken. Als het met de schoolvakanties samengaat, is dat voor die mensen misschien een haalbare optie. Wilt u daar eens over nadenken? Zijn zulke zijinstromers mogelijk?

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (sp.a): Minister, ik dank u voor uw antwoord.

Ik vond het heel interessant dat u zelf inderdaad begon met het onderscheid te maken tussen wat in het onderwijs kosteloos moet worden aangeboden, wat de kostenbeheersing is, daarvoor hebben we de maximumfactuur, en wat eventueel extra kan worden aangerekend aan ouders. Het klopt: kosteloos is wat nodig is om de eindtermen te halen. Ik hoop dat we het erover eens zijn dat het doen van een dutje en het eten ‘s middags op school allebei cruciaal zijn om de eindtermen te halen. Voor mij is het heel duidelijk dat dat allebei kosteloos moet zijn, dat daar geen bijdrage mag worden gevraagd. Voor mij mogen scholen dat zelfs niet vragen. U weet dat ik in die zin een voorstel van resolutie zal indienen.

U hebt het dan ook gehad over buitenschoolse opvang. Ik ben inderdaad een groot voorstander van een goede samenwerking tussen Onderwijs en Welzijn. Er is wel een cruciaal verschil tussen wat er tijdens en wat er na de schooluren gebeurt. U kunt er mij zelfs van overtuigen dat voor voor- en naschoolse opvang een bijdrage gevraagd kan worden, uiteraard met sociale correcties, maar dat is voor mij iets essentieel anders dan wat tijdens de middag gebeurt, zoals eten en/of slapen.

U hebt wat dat betreft deels goed nieuws voor ons. U zegt zelf dat scholen voor dutjes echt geen bijdrage mogen vragen. Dat valt onder de werkingsmiddelen. Er komt alvast voor het kleuteronderwijs inderdaad 171 miljoen euro vanaf volgend schooljaar, waarvan in februari al 35 miljoen euro wordt toegekend.

Ik heb natuurlijk wel de bemerking dat dit nogal laat is als scholen daar niets van weten. Het kan goed zijn dat mensen op zoek naar een job hiervoor perfect kunnen worden ingezet. Als dit al vanaf begin februari zou kunnen, dan moeten we dringend in gang schieten. Ik verwacht natuurlijk ook wel dat die mensen een zekere vorming krijgen. In die zin blijf ik het jammer vinden dat het PWA is afgeschaft. Kunt u al een indicatie geven over welk budget het gaat per school? 35 miljoen euro blijft bijzonder abstract. Hoe zult u controleren dat het extra werkingsbudget voor scholen voor dat soort van dingen wordt ingezet en dat er geen dutjestaks meer wordt gevraagd, want de noden in ons kleuter- en basisonderwijs zijn bijzonder groot?

Ik vind het tot slot bijzonder jammer dat u niets hebt gezegd over de boterhammentaks, want voor mij is dat net hetzelfde verhaal. Scholen die niet genoeg werkingsmiddelen krijgen, vertonen de neiging om steeds meer kosten door te rekenen aan ouders, waardoor onderwijs een steeds duurder affaire wordt. Ik hoef u niet te overtuigen van het feit dat dit een probleem is voor ouders en dat dit de gelijke onderwijskansen van veel kinderen steeds meer op de helling zet. Ik kreeg daar dus ook graag nog een antwoord op.

De voorzitter: Mevrouw Tavernier heeft het woord.

Annabel Tavernier (N-VA): Minister, ik dank u voor uw antwoorden. U geeft duidelijk aan dat u minister Beke zult betrekken in het zoeken naar een oplossing. Ik begrijp dat u kritisch hebt gereageerd op de invoering van die dutjestaks. Deze Vlaamse Regering trekt immers de werkingsmiddelen stevig op en zet in op extra verzorgers in het kleuteronderwijs, om enerzijds een warme overdracht te kunnen waarborgen aan kleine instappertjes en om anderzijds het takenpakket van de kleuterjuffen te ontlasten. Het lesritme wordt vaak onderbroken door de zorgnoden van kleutertjes. Met deze maatregelen kan het pedagogische aspect opnieuw de bovenhand krijgen op het zorgende.

Het is alvast ook positief om te horen dat heel wat niet-werkende werkzoekenden een job ambiëren als kinderverzorger.

Het debat wordt hier opengetrokken naar de boterhammentaks, maar dat is toch een heel andere kwestie en een veel ruimere kwestie. De boterhammentaks heeft betrekking op alle leerlingen, terwijl de dutjestaks enkel betrekking heeft op de instappertjes. Het is net in deze groep dat de regering extra investeert.

Scholen hebben de autonomie om de reguliere en extra middelen in te zetten waar ze dit nodig achten. Ze kunnen er dus voor kiezen om ze ook in te zetten voor de dutjes van de allerkleinsten. Minister, ik hoop dat u er voor zult blijven pleiten bij scholen om de middelen maximaal in te zetten in de klas en in de school om zo de kosten voor de ouders te beperken.

De voorzitter: De heer De Witte heeft het woord.

Kim De Witte (PVDA): Minister, ik dank u voor uw antwoord.

Ik wil eerst ook terugkoppelen naar de link tussen de dutjes- en boterhammentaks. De link tussen beide, mevrouw Tavernier, is dat we zien dat de middelen die we investeren in het onderwijs in percentage van onze welvaart dalen. Het mechanisme is steeds hetzelfde: ze worden bijgepast door de ouders. We vinden dat niet oké, want het probleem is dat de ouders met de minste financiële draagkracht er het grootste slachtoffer van zijn. We willen het onderwijs gebruiken als sociale lift in onze samenleving. Dat is cruciaal voor Vlaanderen en voor die mensen zelf.

Ik ben uiteraard ook heel blij met de middelen die erbij komen, maar ik heb daarnet de baas van het GO! geciteerd, mevrouw Verdyck, over de vele noden die er zijn. Ik zou nu graag ook iemand van de werkvloer citeren, meer bepaald een directeur

van een basisschool in het West-Vlaamse Wingene, die in De Tijd getuigt: "Alles wordt duurder. We betalen eerst vaste kosten voor bijvoorbeeld verwarming en nutsvoorzieningen. Daarna moet ik op de rem gaan staan. Het gaat dan om geld voor tafels en stoelen, voor boeken, spelmateriaal voor kleuters, voor ICT. Ouders verwachten terecht dat wij een maatschappelijke verantwoordelijkheid opnemen om kinderen te laten omgaan met de digitalisering, maar computers, digitale schoolborden en licenties op elektronische schoolboeken kosten heel veel geld."

Hoe denkt u dat die middelen daar effectief terecht gaan komen en we zo taken kunnen vermijden? Ik sluit mij erbij aan – en we gaan dat voorstel van resolutie van sp.a ook steunen – dat we dit soort doorschuiven van facturen zouden moeten tegenhouden, zonder de zwartepiet bij de leerkracht en de scholen te leggen.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (CD&V): Ik wil vanuit onze fractie twee aanvullende punten maken. Ten eerste vinden wij in deze discussie dat absoluut niet de mogelijkheid mag bestaan dat er A- en B-kleuters zijn, namelijk kleuters die ouders hebben die betalen en die een dutje mogen doen, en kleuters die ouders hebben die niet betalen en die niet zouden mogen slapen. Dat is ons standpunt daarin.

Ten tweede moeten we zeker ook rekening houden met de context. Ik heb zelf als schepen van Onderwijs lokaal een bevraging gedaan, en er is heel wat verschil in hoe ouders omgaan met de vraag van kleuters die wat moe zijn en zich eventjes te slapen willen leggen. Hoe scholen zich organiseren om op die behoefte van die kleuters in te gaan, dat is heel divers. Daarin moeten we ook de autonomie van de school erkennen. Dat zijn twee punten die wij vanuit onze fractie willen toevoegen.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Voor zover nodig, herbevestig ik mijn standpunt dat ik die dutjestaks, die op enkele plaatsen in Vlaanderen bestaat, verwerp, vooral gelet op het feit dat er een extra financiering wordt voorzien. Er wordt hier gezegd dat de scholen niet op de hoogte zijn. Wel, er is over die extra middelen gecommuniceerd via Edulex, via Schooldirect, via de Ronde van Vlaanderen en recenter ook nog via een dienstbrief. Maar ik ben natuurlijk gevoelig voor het verwijt dat men mij meermaals maakt, namelijk dat ik niet genoeg communiceer. We zullen dat dan nog eens doen, maar het is al via verschillende kanalen tot bij de scholen geraakt, denk ik.

Wat betreft het detail van die financiering: die middelen zijn niet gelibelleerd. Die zijn niet gekleurd. Die gebeuren a rato van het aantal leerlingen, met extra voor de SES-leerlingen. Dus ook daar is er een correctie.

Ik heb gezegd dat de eerste schijf voor 1 februari werd voorzien. Dat is minstens 50 procent. De volgende schijf wordt al in juli uitbetaald. Men heeft dus lang op voorhand nota kunnen nemen van de middelen die eraan zitten te komen. Ze krijgen die nu ook, en wel voor dit schooljaar. Dat kan dus absoluut geen argument zijn. We doen vanuit Vlaanderen een serieuze inspanning voor het financiële plaatje. We gaan nog een volgende stap zetten voor het ruime basisonderwijs: nog eens 100 miljoen euro extra voor omkadering. Maar dat is met een groeipad, dat start vanaf september dit jaar. Er is een beperkte opstap van 7,5 of 7,6 miljoen euro. Dat moet groeien naar 100 miljoen euro recurrente bijkomende middelen. Men kan dus niet zeggen dat de Vlaamse overheid ter zake geen financiële middelen voorziet.

De voorzitter: De heer Laeremans heeft het woord.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Als mijn vrouw dat straks hoort, zal ik moeten zien dat ze de volgende keer niet voor de N-VA stemt en zeker voor Ben Weyts, omdat ze na 35 jaar eindelijk hulp in de klas krijgt. *(Opmerkingen. Gelach)*

Het is in elk geval positief dat het al meegedeeld is, maar blijkbaar is dat nog niet overal doorgedrongen. U hebt dat ook in een bepaalde vorm gegoten, met een correctie voor de SES-leerlingen. Kunt u de leden van de commissie dan een nieuwe tabel bezorgen, zodat we weten wat nu juist de verdeelsleutel is? Op welke manier kunnen de scholen die uren verdelen? Waarop hebben ze recht? Hoeveel kinderverzorgsters komen er dan bij? Ze moeten toch een berekening kunnen maken?

Minister Ben Weyts: Die middelen zijn niet gekleurd. Die zijn niet gelibelleerd. Dat wil zeggen: a rato van het aantal kinderen, met de correctie voor SES-leerlingen, krijgen ze extra middelen, die ze ook vrijelijk kunnen besteden.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Een school die 200 kleuters heeft, gaat toch andere middelen krijgen dan een school die er maar 35 heeft. Dat is het. Die tabel vervalt dan, neem ik aan. En dan is de vraag wat de nieuwe tabel is. *(Opmerkingen van minister Ben Weyts)*

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (sp.a): Minister, ik moet zeggen ik toch niet helemaal gerustgesteld ben. U herhaalt hier inderdaad een aantal keren dat de middelen niet zijn gelibelleerd. Wat mij betreft krijgen wij vandaag toch geen garantie dat de scholen die middelen inderdaad zullen inzetten om ook in de toekomst geen dutjes-taksen te moeten aanrekenen. En dat is net omdat er zoveel andere noden zijn waar directies zich vandaag mee geconfronteerd zien. Mijnheer De Witte haalde het al terecht aan.

U hebt ook niets gezegd over de boterhammentaks, terwijl niet alleen slapen maar ook eten voor mij behoren tot de basics, om als kind goed te functioneren binnen een school tijdens de schooluren. Dat is voor mij eens te meer een reden om dat voorstel van resolutie in te dienen. Zo kunnen we inderdaad garanderen dat alle mogelijke vormen van toezichttaksen in de toekomst niet meer mogelijk zijn – of het nu gaat om een dutjes- of boterhammentaks. Op die manier zijn we er vooral zeker van dat die extra werkingsmiddelen – die u inderdaad toekent, dat zal ik nooit ontkennen – zullen worden gebruikt waarvoor wij willen dat ze worden gebruikt: om ervoor te zorgen dat die kosten voor toezicht in de toekomst niet worden doorgeschoven naar de ouders.

De voorzitter: Mevrouw Tavernier heeft het woord.

Annabel Tavernier (N-VA): Ik wil nog eens benadrukken dat de N-VA heel tevreden is dat er extra middelen worden uitgetrokken voor het kleuteronderwijs, en dat ze nu al, in het begin van de legislatuur, zullen worden aangewend. Ik dank u.

De voorzitter: De heer De Witte heeft het woord.

Kim De Witte (PVDA): Ik sluit mij aan bij het slotwoord van mevrouw Goeman. Het zou veel beter geweest zijn mocht u kunnen garanderen dat die middelen niet leiden tot dat soort taksen, en dat die middelen net worden ingezet om dat soort dingen te doen. Maar nogmaals: we willen niet met een beschuldigende vinger naar de scholen wijzen, want het probleem zit uiteraard bij de financiering, op een hoger niveau.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

**VRAAG OM UITLEG van Loes Vandromme aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over subsidies voor schoolsportinfrastructuur
– 856 (2019-2020)**

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (CD&V): In 2016, 2017 en 2018 lanceerden de ministers van Sport Muyters en van Onderwijs Crevits samen verschillende belangrijke subsidieoproepen rond het openstellen van sportinfrastructuur. Ze riepen scholen daarbij op om hun sportinfrastructuur kwalitatiever te maken en die ook naschools vaker te laten benutten.

In scholen is er vaak heel wat sportinfrastructuur aanwezig en het is dan ook jammer dat die naschools, 's avonds, in het weekend en in de vakantie nog vaak onderbenut blijft. Dikwijls is dat om praktische redenen: er is bijvoorbeeld geen aparte toegang naar de sportzaal buiten de schooluren. Of de exploitatie vormt een hindernis: bijvoorbeeld het openen en afsluiten van het schoolgebouw, afspraken rond het gebruik van sportmateriaal, enzovoort. Soms is de schoolsportinfrastructuur niet aantrekkelijk voor sportclubs omdat er geen douches zijn of er geen plaats is om eigen sportmateriaal op te bergen.

In de voorbije jaren werden middelen vrijgemaakt om aanpassingen aan schoolsportinfrastructuur mee te helpen financieren. De respons van de scholen was heel groot, met mooie resultaten voor scholen en sportclubs tot gevolg. De laatste projectoproep dateert van eind oktober 2018. Ook deze oproep was heel succesvol: 22 scholen kregen samen 3 miljoen euro.

Uit de beleidsnota Onderwijs leid ik af dat u het idee om schoolsportinfrastructuur meer open te laten stellen voor andere gebruikers, ook onderschrijft. Dat lees ik in verschillende passages van de nota.

“Het is niet alleen belangrijk dat een school goed geïntegreerd is in de buurt waar ze zich bevindt, de ambitie moet er ook uit bestaan dat de school uitgroeit tot het kloppend hart van de lokale gemeenschap. Daarom zorg ik ervoor dat de schoolinfrastructuur, de bijhorende sportaccommodatie en de polyvalente zalen opengesteld worden voor buurt- en sportverenigingen.”

“Ik wil ook dat maximaal gebruik wordt gemaakt van school- en sportaccommodaties door het deeltijds kunstonderwijs, sportverenigingen, jeugdwerk, cultuurverenigingen en lokale besturen. Om die reden zet ik verder in op samenwerking tussen deze verschillende actoren.”

“Ik stimuleer scholen om speelplaatsen zo te laten inrichten dat ze aanzetten tot bewegen en ze veilig kunnen opengesteld worden voor de buurt en voor jeugdbewegingen, sportclubs en de bredere lokale gemeenschap.”

Minister, mijn vragen voor u zijn heel eenvoudig. Bent u van plan om de doelstelling om schoolsportinfrastructuur meer open te laten stellen, verder te verwezenlijken via het instrument van uw voorgangers, namelijk via die projectoproep? Zo ja, wat is de timing en hoeveel middelen reserveert u daarvoor? Zo ja, wordt er gesleuteld aan de voorwaarden die bij de vorige subsidieoproepen van kracht waren? Plant u eventueel nog andere initiatieven om deze doelstellingen te verwezenlijken?

De voorzitter: Minister, misschien kunt u een spannend antwoord geven, want ik heb gezien dat er een leerling op de achterste rij in slaap is gevallen. *(Gelach)*

Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Dat is dan betalen. Een dutje doen is betalen: 10 euro in het potje. (*Gelach*)

Misschien toch een iets spannender antwoord in dezen, want ik zie wat er is voorbereid, en misschien volg ik dat niet helemaal. Ik wil natuurlijk gebruikmaken van de mogelijkheid van de combinatie van de bevoegdheden Onderwijs en Sport en vanzelfsprekend nog meer inzetten op het openstellen van schoolsportinfrastructuur voor de ruime gemeenschap, en trouwens niet enkel van schoolinfrastructuur gerelateerd aan sport. Ik wil ervoor zorgen dat schoolinfrastructuur gewoon wordt opengesteld voor de lokale gemeenschap.

Het belangrijkste spoor daarvoor lijkt me ervoor zorgen dat bij de dossiers die bij het Agentschap voor Infrastructuur in het Onderwijs (AGION) worden ingediend, in eerste instanties als het gaat over nieuwbouw, maar ook inzake huursubsidies, we er altijd in voorzien dat de schoolsportinfrastructuur maximaal wordt gecompartmenteerd. Ik bedoel daarmee dat die apart toegankelijk is. Een van de vele praktische en ook begrijpelijke bezwaren tegen het openstellen van sportzalen van de school is immers natuurlijk dat, als men derden toelaat tot een bepaald deel van de schoolinfrastructuur, ze plots toegang hebben tot de volledige school, wat ook niet de bedoeling kan zijn. We zorgen er dus voor dat bij de dossiers die AGION goedkeurt, die infrastructuur altijd ten dienste kan staan van de gemeenschap op het vlak van sport of andere doeleinden.

Wat de vraag over de projectoproepen betreft: er zijn ondertussen al drie subsidieoproepen geweest. Die waren inderdaad succesvol. Dat is natuurlijk ten aanzien van bestaande sportinfrastructuur dat subsidies werden gegeven. Daar is 18 miljoen euro aan gegeven. Daarbij zouden bestaande scholen hun bestaande infrastructuur openstellen. Met het Vlaams Instituut voor Sportbeheer en Recreatiebeleid (ISB) hebben we zo'n hele brochure uitgewerkt en meegegeven over het openstellen van schoolsportinfrastructuur.

Misschien zijn we wat dat betreft echter aan het einde van ons Latijn. Als je al drie projectoproepen hebt gedaan, is de vraag welke scholen er dan uiteindelijk nog zijn die niet hebben gereageerd op de vorige, die niet hebben ingetekend voor de vorige projectsubsidies, zodat we nu nog een vierde keer gaan vragen 'Ja maar, denk nog eens goed na, zou je je toch ook niet inschrijven?' Ik schrijf dat niet bij voorbaat af, maar ik weet niet in welke mate dat nog zinvol is. Misschien kunnen die middelen beter via een andere manier worden bestemd om datzelfde doel te dienen, namelijk ervoor zorgen dat schoolsportinfrastructuur, of het nu gaat over nieuwe of bestaande, maximaal wordt opengesteld voor lokale gemeenschappen, en dus voor sportverenigingen allerhande.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (CD&V): Dank u wel voor het antwoord. Ik heb een aantal reacties. Eerst vroeg ik mij af of u zicht hebt op de projectoproepen die niet goedgekeurd werden, misschien omdat een aantal voorwaarden niet ingewilligd werden die nu misschien aangepast kunnen worden, zodat ze toch goedgekeurd kunnen worden.

Ten tweede: we zijn een jaar bezig met nieuwe lokale besturen, misschien zijn er nieuwe lokale besturen die andere inzichten hebben op het gebruik van sportinfrastructuur en die ook kijken naar de scholen op hun grondgebied om samenwerkingsverbanden aan te gaan. Dat kan ook een nieuwe insteek zijn.

Ten derde: ik hoor graag dat bij het toekennen van middelen via AGION er ook gekeken wordt naar het openstellen van schoolgebouwen, en niet alleen naar

sport, maar ook ruimer. Dan zou dat ook een nieuwe oproep kunnen zijn om niet alleen aanpassingen door te voeren aan schoolgebouwen in het kader van sport, maar om op die manier leegstaande schoolgebouwen ook te kunnen benutten voor andere activiteiten – ik ben nogal een 'believer' in deeltijds kunstonderwijs en volwassenenonderwijs bijvoorbeeld.

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Onze fractie deelt die doelstellingen al verscheidene jaren, om schoolgebouwen na de schooluren zo multifunctioneel mogelijk in te zetten, zelfs nog breder dan sport, zoals de minister gezegd heeft. De schoolgebouwen zijn te duur en de middelen te schaars om een school enkel in de week van 08.30 uur tot 16 of 17 uur te gebruiken. We juichen de maatregelen die hier werden aangekondigd natuurlijk toe.

Ik heb één praktische vraag. Er zijn een aantal scholen die ons signaleerd hebben dat, als er gewerkt wordt met zo'n DBFM-constructie (Design Build Finance Maintain), er toch een aantal drempels zijn met de firma die de school bouwt en onderhoudt, en dat er een aantal extra kosten voor de school zijn als ze extra uren in gebruik genomen wordt, wat niet onlogisch is: er is extra slijtage, er zal extra gepoetst moeten worden en dergelijke. Dat is toch een bezorgdheid voor scholen om daarin mee te stappen. Minister, misschien kunt u eens bekijken of er geen initiatieven genomen moeten worden om die drempels te verlagen.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Wat dat laatste betreft, dat nemen we zeker mee. Ik moet wel zeggen dat we ondertussen toch een heel grote expertise opgebouwd hebben op het vlak van die DBFM-constructies. Ik heb het zelf nog meegemaakt toen ik kabinetschef was in de Vlaamse Regering: in 2005 ongeveer zijn we daarmee gestart. Dat was een procedure met vallen en opstaan, waarbij we regelmatig teruggefloten zijn door het Instituut voor de Nationale Rekeningen (INR) en door Eurostat omdat dat ESR-matig (Europees Systeem van Nationale en Regionale Rekeningen), volgens de Europese begrotingsregels, werd afgewezen. Nu hebben we daar echt een expertisecentrum rond kunnen uitbouwen – het gaat, voor alle duidelijkheid, niet alleen over scholenbouw, maar iets ruimer rond DBFM-constructies – dat we zeker opnieuw gaan willen inzetten. We hebben opnieuw heel wat extra middelen voorzien, boven op wat de vorige regeerperiodes al extra voorzien is, komt er nu nog een half miljard euro bij om te investeren in schoolinfrastructuur.

Ik neem de suggesties van mevrouw Vandromme ook wel mee. Ik weet niet van buiten hoeveel dossiers er in het kader van die drie afgelopen projectoproepen afgewezen werden, en vooral of ze werden afgewezen op grond van een onvolledig dossier of op grond van onvoldoende middelen. Dat moet ik even nagaan, ongetwijfeld zal het een mix van beide zijn. We moeten eens bekijken wat dan uiteindelijk nog overschiet van de dossiers die louter zouden afgewezen zijn op grond van de afwezigheid van afdoende middelen. Dan kunnen we misschien bekijken of we die vragen kunnen beantwoorden, voor zover er nog een vraag bestaat en dat niet al gerealiseerd werd via een ander kanaal.

Er is ook het andere element: het niet alleen openstellen van de schoolinfrastructuur in functie van sportactiviteiten, maar ook in functie van het gemeenschapsleven. Dat kan ook. De financiering in die vorige projectoproepen gebeurde wel fiftyfifty, de helft van de middelen kwam uit Onderwijs, de helft uit Sport. Dan zou ik voor die bijkomende mogelijkheid misschien nog een andere financieringspartner moeten gaan zoeken, misschien in de persoon van de minister van Binnenlandse Aangelegenheden. Dat is misschien iets moeilijker.

We nemen het alleszins mee. Ik denk dat we allen hetzelfde doel vooropstellen. Het is gewoon een kwestie van praktische uitwerking.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (CD&V): Minister, ik dank u voor uw antwoord. Ik heb zelf ook een voorbeeld van heel dichtbij kunnen opvolgen van het openstellen van sport-infrastructuur dat wordt gebruikt door de lokale sportclubs. Dat is door de omliggende lokale besturen met heel veel aandacht bekeken. Ze vonden dat zeer interessant. Ik denk dat lokale besturen daar zeker een partner in kunnen zijn, en zeker die lokale besturen die sterk op zoek zijn naar middelen om de infrastructuur voor deeltijds kunstonderwijs te financieren. Binnen de Onderwijsvereniging van Steden en Gemeenten (OVSG) hebben we daar al heel wat discussie over gevoerd, maar er zijn gewoon geen middelen om dat soort van onderwijs te ondersteunen via infrastructurale middelen. Ik denk dat het nog een mogelijkheid is om al die mooie initiatieven vanuit de lokale besturen te ondersteunen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Jan Laeremans aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het grote aantal leerlingen in het secundair onderwijs dat in januari van studierichting verandert – 865 (2019-2020)

VRAAG OM UITLEG van Hannelore Goeman aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het watervalstelsel in het secundair onderwijs – 933 (2019-2020)

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: De heer Laeremans heeft het woord.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Uit cijfers van Katholiek Onderwijs Vlaanderen, gepubliceerd op 9 januari 2020, blijkt dat in het schooljaar 2018-2019 in het secundair onderwijs 18.086 leerlingen in januari – dus als gevolg van de studieresultaten van het eerste trimester – van studierichting veranderden. Op een totaal van ongeveer 430.000 leerlingen is dat zo'n 4,2 procent of toch 1 op 23 leerlingen. Of dit veel of weinig is, is moeilijk te zeggen, want er zijn geen referentiecijfers om mee te vergelijken, aangezien het de eerste keer is dat dit net-overschrijdend voor heel Vlaanderen werd geanalyseerd.

Blijkbaar zitten toch veel leerlingen bij het begin van het schooljaar in een verkeerde richting. In de eerste graad zou dit te wijten kunnen zijn aan de keuze tussen de A- en B-stroom. Een aantal leerlingen dat een diploma van de lagere school haalde maar met de hakken over de sloot – bijvoorbeeld met 55 procent –, gaat toch naar de A-stroom, terwijl ze misschien beter in de B-stroom zouden zitten omdat ze niet sterk genoeg zijn.

Met het nieuwe systeem dat vanaf dit schooljaar in werking is getreden, moeten zij naar de A-stroom. De ouders mogen er niet meer voor kiezen om hun kinderen in een B-stroom te zetten omdat ze nog niet rijp of te zwak zijn. Als ze in de A-stroom zitten en niet kunnen volgen, dan schakelen ze soms over naar 1B. We zullen moeten afwachten – als dit volgend jaar opnieuw wordt gemeten – of dit enig effect heeft.

In de latere jaren zien we die jaarovergangen vooral in het derde jaar, waarbij leerlingen van het algemeen secundair onderwijs (aso) kiezen voor een

lichtere richting binnen aso of overstappen naar het technisch secundair onderwijs (tso). Ook in het vijfde jaar veranderen veel leerlingen die in richtingen zitten met veel wetenschappen en wiskunde naar andere richtingen waar deze vakken minder sterk aan bod komen. Dat heeft vaak te maken met het advies van de klassenraad, bijvoorbeeld na het vierde jaar. Soms raadt men een leerling aan om geen Wetenschappen-Wiskunde te doen, omdat dit dan minstens zes uur wiskunde of, voor de heel goeden, acht uur wiskunde betekent, terwijl de leerling in het vierde jaar bijvoorbeeld maar 51 of 52 procent haalde voor wiskunde. Dat is geen basis om die richting te volgen. Maar ja, er zijn ouders die zeggen dat hun kind ingenieur of dokter moet én zal worden. Die leerlingen moeten dan Wetenschappen-Wiskunde doen omdat de ouders dat ook hebben gedaan. We komen dat heel vaak tegen, en dan zien ze met Kerstmis dat het toch niet haalbaar is in het vijfde jaar en dat ze liever kiezen voor een overstap dan een C-attest te riskeren op het einde van het vijfde jaar.

De overstap naar tso en beroepssecundair onderwijs (bso) gebeurt soms ook te langzaam, omdat er nog altijd – ten onrechte – een negatief imago aan vasthangt. Een kind mag absoluut niet naar het beroeps of het technisch onderwijs omdat dat minderwaardig zou zijn. Wij probeerden daar altijd tegen in te gaan, maar het is moeilijk om die ouders daarvan te overtuigen. Wij vinden wel dat het heel belangrijk zou zijn om een positieve campagne te houden voor tso en bso en een opwaardering te bewerkstelligen.

Minister, hoe evalueert u deze cijfers? Vindt u het zinvol om dit onderzoek de komende jaren te herhalen, om de impact van de vernieuwde eerste graad te kunnen vaststellen? Zullen de door de u aangekondigde gestandaardiseerde proeven ook mee bepalend zijn voor de school- en studievoortgang? Of heeft dat er niets mee te maken en is dat alleen maar om het algemene niveau van kinderen vast te stellen, zonder dat dat gevolgen heeft voor de schoolloopbaan? Welke initiatieven zult u daaromtrent nemen?

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (sp.a): Minister, tijdens het schooljaar 2018-2019 veranderden ongeveer 18.000 Vlaamse middelbare scholieren nog tijdens het schooljaar van studierichting. Dat is ongeveer 4 procent van het totale aantal leerlingen in het secundair onderwijs. Tot 15 januari 2019 konden leerlingen nog van studierichting veranderen. Ongeveer de helft veranderde van studierichting binnen dezelfde onderwijsvorm. Het andere merendeel stapte over naar een onderwijsvorm die in de perceptie, en wat ons betreft volledig ten onrechte, vaak als 'lager' wordt geïnterpreteerd.

Voor ons toont dat vooral aan dat het watervalsysteem in het secundair onderwijs nog heel erg ingebakken zit in de hoofden van ouders en leerlingen, ondanks de modernisering die is doorgevoerd. Met sp.a hebben we telkens voor een andere aanpak gepleit. In het onderwijs moeten we veel meer aandacht proberen te hebben voor de talenten en interesses van leerlingen. Volgens ons helpt een brede eerste graad jongeren om die te ontdekken, om daarna door te stromen naar verschillende richtingen, die dan ook als gelijkwaardig worden behandeld. Het is heel belangrijk dat jongeren binnen het onderwijs worden georiënteerd op basis van wat ze kunnen en niet op basis van wat hun ouders graag zouden zien dat ze met hun leven doen, en dus zeker niet op basis van een hiërarchie van studierichtingen. Voor ons heeft heel die hervorming van het secundair onderwijs echt wel de kans gemist om net dat hiërarchisch denken uit ons onderwijs te halen.

Minister, hoe interpreteert u die cijfers? Welke acties gaat u als minister ondernemen om ervoor te zorgen dat jongeren kiezen op basis van hun talenten, in plaats van op basis van maatschappelijke verwachtingen en hiërarchie? Hoe gaat

u ervoor zorgen dat leerlingen beter worden georiënteerd naar een studierichting die echt bij hen past?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Vooraf wil ik duiden dat studieveranderingen en/of heroriënteringen geen nieuw fenomeen zijn. Ik heb de cijfers opgevraagd van alle netten en koepels. De cijfers die worden vermeld, zijn, voor alle duidelijkheid, die van het Katholiek Onderwijs Vlaanderen, die er dan ook nog eens een aparte analyse op heeft losgelaten. Uit cijfers van de administratie blijkt dat dat cijfer de afgelopen drie jaar redelijk stabiel is. Er wordt gewag gemaakt van 3,7 procent. Het schommelde altijd rond de 3,5 procent.

De redenen voor een studieverandering tijdens het schooljaar kunnen natuurlijk zeer verschillend zijn: de leerling stelt vast dat de gekozen studierichting niet aansluit bij zijn interesses of talenten, of dat de keuze gebaseerd is op onvolledige of onjuiste informatie. Ik ben het ermee eens dat de studiekeuze van leerlingen niet bepaald mag worden door de hiërarchie in de maatschappelijke appreciatie voor de onderwijsvormen. Dat was net een van de knelpunten die op tafel lagen in het kader van de modernisering van het secundair onderwijs. De doelstelling was om dat aan te pakken. Maar ik wil ook de kritiek op die zogenaamde waterval enigszins nuanceren met inzichten uit SONO-onderzoek (Steunpunt voor Onderwijsonderzoek), waaruit blijkt dat hoog mikken, een strategie die vaak gebruikt wordt bij studiekeuze, toch een beperkt positief effect kan hebben op schoolse prestaties en ook op wat men het 'academisch zelfconcept' noemt, de perceptie die een leerling heeft van zijn eigen schoolse kunnen door zich te vergelijken met zijn omgeving. Het is niet dus altijd slecht om hoger te mikken.

Ik denk dat we er vooral voor moeten zorgen dat leerlingen en hun ouders keuzevaardiger worden door hen meer inzicht te geven in de eigen mogelijkheden van de leerling, in de studiemogelijkheden en in de arbeidsmarkt.

Vooraf via kwaliteitsvolle onderwijsloopbaanbegeleiding kan een school een leerling ondersteunen om voldoende zelfkennis te ontwikkelen en de juiste keuzes te leren maken. Met de hervorming van de leerlingenbegeleiding zijn scholen sinds 1 september 2018 verplicht om een beleid inzake leerlingenbegeleiding te hebben – waarvan onderwijsloopbaanbegeleiding een onderdeel is – en daarover ook concrete afspraken te maken met het centrum voor leerlingenbegeleiding (CLB).

In het kader van de modernisering van het secundair onderwijs hebben we ook enkele gerichte maatregelen genomen om het probleem aan te pakken. Denk maar aan het versterken van de oriënterende functie van de eerste graad en dus de getrapte studiekeuze, die reeds na het eerste jaar start.

We vinden net dat het de doelstelling moet zijn van het onderwijs om zo snel mogelijk de onderscheiden talenten van elk kind te kunnen detecteren, en er vervolgens ook voor te zorgen dat die talenten specifiek worden aangeboord. Net daarom is er die getrapte studiekeuze.

Ook de nieuwe indeling van het studieaanbod van de tweede en derde graad van het secundair onderwijs moet zorgen voor meer transparantie. Daarom zeggen we ook dat de finaliteit van elke studierichting voor leerlingen en ouders glashelder moet zijn, zodat je zicht hebt op het volledige curriculum. Daarom wil ik ook dat we één overzichtelijke, eenvoudige en uniforme tabel introduceren voor het studieaanbod, van het eerste tot het laatste leerjaar van het secundair onderwijs.

Een belangrijk element in dit hele verhaal is de rol van de klassenraad. Wat mij betreft gaat het om de determinerende rol van de klassenraad op het vlak van leerlingenevaluatie en -oriëntering. Dat een leerling vandaag van rechtswege van

studierichting kan veranderen tot 15 januari van het lopende schooljaar strookt daar niet echt mee. Vandaag heeft de leerling voor die studieverandering geen beslissing van een klassenraad nodig, terwijl ik dat dat absoluut nodig zou vinden.

Als we echt vertrouwen willen geven aan de leerkrachten, aan diegenen die beschikken over de expertise, dan moeten we dat ook doen. Ik wil daarom bekijken of we de maatregel die al genomen is in de eerste graad, met name dat een studieverandering tijdens het schooljaar enkel mogelijk is na een gunstige beslissing van de toelatingsklassenraad, kunnen doortrekken naar de hogere leerjaren. Die beslissing gebeurt dan op grond van een evaluatie van de klassenraad. Het zou altijd de klassenraad moeten zijn die beslist over een studieverandering tijdens het schooljaar, in alle jaren van het secundair onderwijs.

Met de invoering van de gevalideerde, gestandaardiseerde en genormeerde proeven willen we in de eerste plaats de kwaliteit van ons onderwijs opvolgen en de vinger aan de pols houden over hoe het gesteld is met ons onderwijs. Daarbij willen we focussen op de leerwinst die wordt geboekt bij de leerlingen, en nagaan in welke mate de leerlingen de eindtermen bereiken. Daardoor kunnen we ook beschikken over informatie op het niveau van ons volledige onderwijssysteem, op schoolniveau én op individueel leerlingenniveau. Dat is natuurlijk zeer omvattend, en daarom willen we in de eerste plaats focussen op de leergebieden en vakken Nederlands en wiskunde.

Ik wil de resultaten van die proeven terugkoppelen naar de scholen, op leerlingen- en schoolniveau, en natuurlijk ook naar de overheid. Dat is een dubbele finaliteit. Enerzijds heb je scholen die informatie aanreiken, waarmee ze aan de slag kunnen gaan om hun interne kwaliteitscontrole kunnen versterken. Ze kunnen zichzelf een spiegel voorhouden, en daarmee aan de slag gaan.

Daarnaast wil ik die scholen die in vergelijking met andere vergelijkbare scholen onvoldoende leerwinst boeken, sneller kunnen detecteren, en ervoor zorgen dat die betrokken scholen dan kunnen instappen in een begeleidingstraject.

Het is niet de bedoeling dat die proeven bepalend zijn voor de studievoortgang op individueel niveau bij de leerlingen. Dat staat de scholen natuurlijk vrij, want zij organiseren diverse proeven. Scholen kunnen die resultaten meenemen in de globale eindbeoordeling van leerlingen, naast hun eigen evaluaties. Daar zijn ze autonoom in.

Dat de informatie uit dergelijke proeven een goede zaak kan zijn voor leerlingen, blijkt trouwens ook uit het Nederlandse onderzoek van professor van de Werfhorst. Op basis van dat onderzoek concludeerde men dat het gebruik van zulke proeven zorgt voor een meer gebalanceerde beoordeling van leerlingen, en zo ook bijdraagt tot gelijke onderwijskansen, wat toch een doelstelling is van velen in deze zaal.

De voorzitter: De heer Laeremans heeft het woord.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Minister, dank u voor uw uitgebreide antwoord. Ik kan me zeker vinden in uw stelling dat hoog mikken ook positief kan zijn. Men moet ook niet te laag mikken. Belangrijk is dat we juist mikken, en dat we niet te hoog mikken, natuurlijk. Het is absoluut zo dat men zo snel mogelijk de eigen talenten moet aanboren. Ik heb al eerder gezegd dat de keuze wat ons betreft sneller had mogen komen dan na het eerste middelbaar, want meerdere kinderen in het zesde studiejaar zijn daar eigenlijk al klaar voor. Dat is nog iets anders dan de hoogbegaafden, maar ik vrees toch een beetje dat die begaafde leerlingen in dat eerste jaar misschien wel wat tijd zouden durven te verliezen. Maar goed, laten we evalueren als we de resultaten zien van die eerste graad.

U zegt dat u dan een glasheldere keuze zult laten maken, met één tabel voor de hele school, maar ik hoop dat u zo snel mogelijk al duidelijk zult maken aan

diegenen die nu in het eerste jaar zitten wat ze kunnen doen en hoe hun traject er in het derde jaar uit zal zien. Daar is immers maar één schooljaar tussen. Ik hoop dat, ook al hebben we nog niet het volledige plaatje van vijf en zes, men toch al goed weet waar men naartoe gaat in drie en vier. Ik hoop dus dat die leerlingen en ouders in de loop van het tweede middelbaar weten wat ze mogen verwachten in het derde, want binnenkort zullen ze daar zitten. We mogen dat niet te lang voor ons uit schuiven.

Wat die overstap betreft: ik kan erin komen dat de klassenraad daar absoluut een gunstige beslissing in moet nemen. Op dit ogenblik wordt, als de klassenraad de kerstexamens bespreekt, vaak het advies gegeven dat een bepaalde richting echt niet geschikt is voor iemand, dat men hem aanraadt om voor 15 januari contact op te nemen met het CLB voor een gepaste studierichting enzovoort. Dat gebeurt heel frequent. Wij kunnen echter niet weten of bepaalde leerlingen die er wel door zijn, het idee hebben om van richting te veranderen. Als zij dan begin januari komen zeggen dat ze willen overschakelen, dan mag dat niet, want de klassenraad heeft daar niks over gezegd. Dan moeten de leerlingen dat eigenlijk al wel weten in december, en die eventuele overstap moeten ze dan ook aankondigen, want dan moet de klassenraad daar een gunstig advies voor geven. Anders worden die mensen misschien vergeten. Ik hoop dus dat u dat meeneemt wanneer u die zaken zou willen aanpassen.

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (sp.a): Minister, dank u wel voor uw antwoorden. Wat mij natuurlijk interesseert, is dat hele watervaleffect, of dat nu in het midden of op het einde van het jaar is. U zegt dat het geen kwaad kan om hoog te mikken, maar wat ik vooral hoor, onder andere van de Vlaamse Scholierenkoepel, is dat het toch bijzonder nefast is voor leerlingen als ze het gevoel hebben dat ze daarna naar beneden moeten bijstellen. Dat brengt misschien een gevoel van falen en teleurstelling met zich mee, dat vaak heel slecht is voor de motivatie van leerlingen. De grote vraag is dus voor mij vooral: wat gaan we doen aan dat watervaleffect? Dan denk ik ten eerste dat we nog heel veel werk hebben op het vlak van ongelijkheid in het onderwijs. Ik heb hier de Diversiteitsbarometer van de KU Leuven en de UGent nog eens bekeken. Daaruit blijkt dat vrouwelijke leerlingen, leerlingen die hoog scoren qua socio-economische status (SES), leerlingen met de Belgische nationaliteit die thuis Nederlands spreken en leerlingen zonder schoolse vertraging op het einde van de leerjaren één tot en met vijf van het secundair onderwijs, een grotere kans hebben op een A-attest, en een lagere kans op een B- of C-attest. Dat geldt echter helaas ook omgekeerd.

Dus ik denk: inderdaad nog maar eens een aanmoediging, als we echt iets willen doen aan het watervaleffect om het gelijkheidsbeleid echt au sérieux te nemen. Ik neem aan, ik hoop, dat we deze legislatuur de kans gaan krijgen om daar nog uitgebreid over in discussie te gaan, want ik wil niet ontkennen dat er een discussie nodig is om te kijken hoe we die GOK-middelen zo efficiënt mogelijk kunnen inzetten.

Waar we ook iets moeten aan doen, is de perceptie. Het is hier al verschillende keren gezegd: er is nog altijd een soort maatschappelijke hiërarchie ingebakken in het hoofd van veel ouders inzake de beste richtingen met een verschil tussen aso, kunstsecundair onderwijs (kso), bso en tso. In die zin blijven we het een enorm gemiste kans vinden dat dat verschil er niet uit is gehaald. Dat is trouwens ook een heel expliciete vraag van bijvoorbeeld de Vlaamse Scholierenkoepel als een stap om die perceptie te keren.

Drie, u legt zeer terecht de vinger op de wonde inzake het feit dat oriëntatie an sich een probleem vormt. Daar moeten we zeker nog veel verder werk van maken.

Ik ben blij dat u dat alvast als prioriteit benoemt, maar ik ben niet heel zeker dat die aanpak de juiste is. Voor mij is het heel duidelijk: een 12-jarige weet nog niet wat hij wil worden. Mijnheer Laeremans, ik ben zeer benieuwd om de voorbeelden te horen van 12-jarigen die al heel duidelijk weten waar ze met hun leven naartoe willen. Ik zal eerlijk zijn, ik ken er geen. *(Opmerkingen van Jan Laeremans)*

Ik weet niet uit wat voor milieu u komt, maar in Brussel is dat in ieder geval een totaal andere realiteit. Allez! 12 jaar! Dan weet je toch nog niet of je computer-ingenieur, leerkracht of kok wilt worden. *(Rumoer)*

U verwacht dat mensen op 12 jaar eigenlijk al een keuze maken tussen aso, bso en tso. Ik vind dat niet de juiste insteek. Dat is altijd ons uitgangspunt geweest: een brede eerste graad, kinderen die zelf hun talenten ontdekken en niet de ouders – dat hebt u correct gezegd – die vandaag vaak de knoop doorhakken op basis van maatschappelijke perceptie, wat, als kinderen niet meekunnen, tot teleurstellingen leidt als ze moeten afzakken.

Dan willen wij een oriënteringstraject vanaf het derde middelbaar. Ik hoor dat u daarover wilt meedenken. Het idee van gevalideerde, gestandaardiseerde testen zou daar een instrument kunnen zijn om inderdaad een traject af te leggen – doordacht – met leerlingen, om die vaardigheden in kaart te brengen om zo tegen het eind van het secundair een heel duidelijk beeld te hebben van wat iemand kan en wil.

De voorzitter: De heer Brouns heeft het woord.

Jo Brouns (CD&V): Mevrouw Goeman, u weet toch ook dat het masterplan van 2013 aan de basis lag van de modernisering die nu nog uitgerold moet worden. Ik zou zeggen: geef het alle kansen. Het heeft tot doel om te komen tot een betere en sterkere oriëntering van leerlingen. Dat is het doel van heel die modernisering. Wij verwachten daar het nodige heil van wat het watervalsysteem betreft.

Als dan uiteindelijk een heroriëntering nodig zou zijn voor een bepaalde groep, is dat voor ons geen vies woord. Als dat in het teken staat van de ontwikkeling van elk kind, kan dat gerust.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Dit is een vraag die de volledige cirkel van onderwijs begint te maken.

Ik wil nog wat elementen toevoegen en wat zaken duidelijk maken. De vraag van de heer Laeremans begon met het basisonderwijs. De collega's van sp.a beweren hier dat we moeten wachten tot in het secundair onderwijs voordat leerlingen met alles in contact mogen komen. Alsjeblieft! Laat ons in het basisonderwijs ook al – en sterker – wetenschap en techniek op de agenda zetten. Vandaag hoor ik nog altijd dat wereldoriëntatie gegeven wordt en dat daar alles in verpakt zit, verstopt zit. Dan vraagt men zich af waarom leerlingen niet kiezen voor wetenschap en techniek. Ja, omdat het verstopt zit! We benoemen het niet eens. We hebben het in het decreet al uit elkaar gehaald, maar toch blijft het verstopt zitten.

We hebben leerlingen met een getuigschrift basisonderwijs. Dat woord zegt wel iets. Het is een getuigschrift basisonderwijs, geen aanwezigheidsattest basisonderwijs. Dat is een belangrijke oproep naar onze scholen lager onderwijs: dat een getuigschrift getuigt dat die leerling de basisdoelen onder de knie heeft.

We kunnen hier van alles over zeggen: het zijn er te veel of te weinig die heroriënteren. Maar ze heroriënteren wel. Het advies van de klassenraad wordt door heel wat van die leerlingen gevolgd. We kunnen dat die leerlingen nu toch niet

verwijten. Ik heb er zo heel veel in mijn klas gehad die het geprobeerd hebben en hard hun best hebben gedaan, maar voor wie het niet lukte.

Mevrouw Goeman, u hebt het over computeringenieur of verpleger. Dan moeten we de studiekeuze uitstellen tot 18 jaar, en sommigen moeten hun partnerkeuze dan uitstellen tot hun 40 jaar. Dan kies je nooit. Als u mij vandaag zou vragen of ik hetzelfde zou studeren in het hoger onderwijs, dan weet ik dat niet. Misschien zou ik Rechten studeren, misschien zou ik voor ingenieur studeren of misschien zou ik voor Geneeskunde kiezen. Zou ik Pedagogische Wetenschappen opnieuw kiezen? Ik weet het niet. Maar op een bepaald moment moet je beginnen te werken in een bepaalde richting. Dus, na het eerste jaar secundair onderwijs wordt de basisoptie gekozen. En neen, het is geen brede eerste graad. Stop daar alsjeblief mee, want anders zeg je tegen het veld dat ze alweer moeten stoppen met datgene waarmee ze net zijn gestart. Het veld vraagt één ding: rust! We hebben nu een keuze gemaakt en we gaan daarop verder.

U zegt dat leerlingen bepaalde richtingen niet halen of dat het niet lukt, en u hebt het zelf gezegd: anderstaligen. Als we dan spreken over een taalbad, dan roept u het hele parlement samen dat dit een schande is. Maar het is wel iets concreets om ervoor te zorgen dat leerlingen die de talenten hebben, net wel die meer abstracte richtingen met een meer abstracter Nederlands taalgebruik aankunnen. Laat ons daar echt op inzetten en stoppen met de termendiscussie, want dat brengt niets op.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Het is inderdaad niet zo dat men nu al op 12 jaar moet kiezen of men loodgieter wordt dan wel luchtmachtpiloot. Daar gaat het niet over. Via de getrapte studiekeuze kunnen we ervoor zorgen dat er een onderscheid is, dat men kan kiezen tussen een doorstroomrichting en een richting met dubbele finaliteit of met arbeidsmarktfinaliteit.

Daarom vinden we het ook belangrijk om kinderen zo snel mogelijk kennis te laten maken met de verschillende mogelijkheden. In het basisonderwijs tot en met zelfs in het kleuteronderwijs proberen we enige aandacht te hebben voor STEM, waarbij ik aan het afnemende veld vraag om zelf meer naar de scholen te trekken. Dat moeten geen voorbeelden zijn van geslaagde bedrijfsleiders, maar ze moeten tonen wat jonge mensen die een STEM-opleiding hebben gevolgd, doen in het bedrijfsleven en welk traject ze hebben gevolgd. Leerlingen moeten daar een duidelijk zicht op krijgen.

Het is misschien ook belangrijk om afscheid te nemen van de terminologie van het watervalstelsel. Het gaat gewoon over de juiste studiekeuze maken. Daarvoor kan het helpen dat men de mogelijkheden zoveel mogelijk leert kennen alsook waarnaar studieopleidingen specifiek leiden.

Ik wil nog een kanttekening maken. Misschien zijn deze cijfers niet zo negatief, want uiteindelijk maakt men dan toch wel hopelijk de juiste keuze. Men heeft wel de moed om te veranderen, wat niet simpel is. Het gemakkelijkste is om niet te kiezen en te blijven zitten. Als dat cijfer zelfs nog een beetje oploopt, weet ik niet of dat zo negatief is. Men wordt dan toch gestimuleerd of men neemt de adviezen van de klassenraad dan toch ter harte en handelt ernaar om een keuze te maken.

Mijnheer Laeremans, u hebt gelijk dat we duidelijk op voorhand moeten communiceren als we de regels wijzigen voor de tweede en derde graad, zodat men weet welke mogelijkheden er zijn om nog van studiekeuze te kunnen veranderen of niet. Dat moet ook opgenomen zijn in het schoolreglement zodat het duidelijk wordt vanaf dag één.

De voorzitter: De heer Laeremans heeft het woord.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): We zijn er absoluut voorstander van om leerlingen in het zesde studiejaar van de lagere school al zoveel mogelijk kennis te laten maken met wat hen te wachten staat in de volgende jaren, want ze moeten toch al in het eerste jaar een keuze maken, al is het maar voor een bepaald aantal uren.

Het gaat snel, dus men moet dat zeker in de lagere school gaan promoten. Er is wel degelijk al een pak kennis aanwezig bij die kinderen. Die weten ook vaak al of ze veeleer dit of veeleer dat willen gaan doen. Iemand die bijvoorbeeld echt graag iets met talen wil gaan doen, moet dat toch ter harte kunnen nemen? Wij wisten in het zesde studiejaar ook: die gaat Latijn doen en die gaat naar het beroeps. Er was bij ons toen helemaal geen sprake van een negatieve keuze, dat het 'maar' beroeps was.

We kunnen natuurlijk beslissen om het woord 'waterval' niet meer te gebruiken, maar op zich is dat geen negatief woord. In de toeristische sector gaat iedereen graag naar watervallen kijken. Dat is mooi, in de natuur. Je komt daardoor automatisch op een andere plek terecht. *(Opmerkingen)*

Er hangt een negatieve connotatie aan, maar wij vinden dat geen lager niveau. Het is anders. Wij vinden nog altijd dat het beroeps- en technisch onderwijs een boost moeten krijgen en moeten worden opgewaardeerd. De leerlingen moeten fier zijn dat ze daarin zitten. Die mentaliteit zou best mogen veranderen.

Hannelore Goeman (sp-a): Het watervaleffect is vandaag gewoon een realiteit. Ik citeer uit het standpunt van de Vlaamse Scholierenkoepel, die er toch iets dichter bij staat dan ik: "Leerlingen kiezen meestal voor een richting binnen het aso. Zo hebben ze het gevoel de meeste opties open te houden. Vaak gebeurt dit onder druk van ouders en leerkrachten. Meestal veranderen leerlingen pas naar bso- of tso-richtingen als er problemen opduiken." Voor mij illustreren de cijfers die we hier vandaag hebben aangekaart, net dat probleem. Mijn enige oproep vandaag is om dat probleem au sérieux te nemen en daar iets aan te doen.

Basisonderwijs is voor mij basisonderwijs. Daar krijgen leerlingen allemaal samen een allround opleiding. Er wordt de hele tijd benadrukt hoe belangrijk kennis is. En dat is voor mij ook een van de belangrijke taken van het basisonderwijs: om kinderen een basiskennis bij te brengen als het gaat over biologie, taal, wetenschap, en om inderdaad een eerste keer een aantal talenten en vaardigheden in kaart te brengen, op basisoniveau. Daarna gaan we naar het secundair onderwijs, waar we een versnelling hoger schakelen en waar kinderen vooral zelf in staat moeten zijn om een eerste keuze te maken. We zullen het er nooit over eens zijn, maar wat dat betreft, vind ik de hervorming gewoon niet verregaand genoeg. Het eerste jaar, waarbij je nog een breed pakket samen hebt en een beetje specialisatie, en daarna een tweede jaar, waar je toch al duidelijk in een traject wordt gestopt, dat is een gemiste kans. We gaan die discussie niet overdoen. Er lagen plannen op tafel, zelfs toen we samen in de regering zaten, mijnheer Daniëls. En toen hebben jullie ze getorpedeerd. Oké, het is gepasseerd, maar ik zal dat eeuwig spijtig blijven vinden.

Ik vind het ook vreemd, minister, dat u hier oproept om afscheid te nemen van het jargon 'watervaleffect'. Ik wil dat gerust doen, maar het punt is net dat wij het heel jammer vinden dat er destijds geen afscheid is genomen van de termen aso, tso en bso, want die zijn daarmee verbonden. Die perceptie is daarmee verbonden.

Tot slot, mijnheer Daniëls, zou ik willen dat u stopt met mij woorden in de mond te leggen. Ik ben helemaal niet tegen een doorgedreven taalbeleid. Taal is belangrijk. Kennis van het Nederlands is belangrijk. We zien dat er een duidelijk verband

is tussen taalachterstand en leerachterstand. Het enige wat ik altijd heb gezegd, is dat ik tegen aparte taalbadklassen ben. Maar taaltrajecten vind ik een zeer goed idee.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

**VRAAG OM UITLEG van Koen Daniëls aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over kinderverzorgers in de kleuterklas
– 905 (2019-2020)**

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Collega's, deze vraag takt aan op de vraag die we daarnet hebben gehad, over de dutjes en meer bepaald de ondersteuning in de kleuterklassen. In het regeerakkoord heeft de Vlaamse Regering opgenomen dat het kleuteronderwijs evenveel werkingsmiddelen zal krijgen als het lager onderwijs en dat de bijkomende kinderverzorgsters zullen zorgen voor extra handen in de klas. Merk op: twee keer 'bijkomend', om het positief te houden.

Dat is een recurrent bedrag van 71,9 miljoen euro extra, dat zorgt voor meer handen in de klas. Onze fractie vindt dat echt een belangrijk onderdeel. Dat zijn dus extra middelen voor het basisonderwijs, en het klopt dat het basisonderwijs een belangrijke basis is. Met dit regeerakkoord worden daar echt goede stappen in gezet.

Wat betreft de kinderverzorgsters botsten we onlangs op een nogal vreemd gegeven. Bij SYNTRA – dat toch ook onder Onderwijs en Werk valt – en VDAB stelden we vast dat de cursisten, veelal volwassenen, die onder meer de opleiding kinderopvang, begeleider kinderopvang of kinderbegeleider baby's en peuters volgen, daarmee aan de slag kunnen in een kinderdagverblijf – waarbij het Vlaams agentschap erkent dat zij in een kinderdagverblijf kunnen werken – of zelfs een eigen zaak kunnen opstarten. Maar met diezelfde diploma's kan men niet aan de slag als kinderverzorger in het kleuteronderwijs.

Veel van die beginnende cursisten weten dat blijkbaar niet, en die zijn wat verbaasd dat dat niet kan. Na het voltooien van die opleiding staan ze dus voor een voldongen feit. U zei daarnet dat er veertien kandidaten zijn voor één vacature kinderverzorging. Misschien kan ik daarover al een eerste vraag stellen: gaat dat dan enkel over veertien kandidaten die effectief het erkende diploma kinderverzorging hebben behaald? Of zijn dat veertien mensen die in de pool zitten, dus ook mensen die via SYNTRA of VDAB een opleiding hebben gevolgd tot kinderopvang, begeleider kinderopvang of kinderbegeleider baby's? Dat is een eerste bijkomende vraag waar ik aan denk. Ik weet niet of u daar nu al op kunt antwoorden, anders vernemen we het later wel.

Wat is de reden dat die profielen niet kunnen starten als kinderverzorgers in het kleuteronderwijs, terwijl zij volgens de regels van het Vlaams agentschap wel kunnen werken in een kinderdagverblijf, en meer zelfs, als zelfstandige? Zij kunnen als enige een zaak opstarten en zelf een zaak runnen. Ik heb het daarnet een anomalie genoemd. Bent u van plan om te kijken hoe we dat kunnen aanpassen, door eventueel die opleidingen bij SYNTRA en VDAB inhoudelijk aan te passen? Dat is misschien een optie. Een andere optie zou zijn om ze een bijkomende traject te laten volgen.

Hebt u al zicht op het aantal uren extra kinderverzorgers dat er jaarlijks zal worden toegekend aan scholen, en of we inderdaad voldoende mensen hebben om de

handen te leveren die we nodig hebben, en die met de extra middelen worden gegenereerd? U hebt daar daarnet al voor een stuk op geantwoord, minister.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: De regelgeving over de bekwaamheidsbewijzen bepaalt dat alle basisdiploma's uitgereikt moeten zijn door een onderwijsinstelling, die vervolgens ook als een onderwijsinstelling is erkend door de Gemeenschap.

VDAB en SYNTRA zijn geen onderwijsinstellingen. Die voldoen alleszins niet aan die definitie. De studiebewijzen die daar worden uitgereikt, beantwoorden niet aan de vereisten om een aanstelling te kunnen krijgen in het onderwijs, tenzij het om studiebewijzen gaat die in het kader van de leertijd uitgereikt zijn. Die regeling geldt voor alle aanstellingen in alle ambten van het onderwijs, en omvat dus ook het specifiek ambt van kinderverzorger. Het is dus geen specifieke regeling voor kinderverzorgers apart.

Het is ook vastgelegd dat de onderwijscyclus van de uitgereikte basisdiploma's minimaal 900 lestijden moet bedragen, en ook daaraan beantwoorden die opleidingen die u noemt niet. Blijkbaar gaat het bij kinderbegeleider baby's en peuters om een programma dat gespreid is over twee jaar, met de stages inbegrepen. Dan komt men slechts aan 676 uren, wat dus een eind van die vereiste 900 uren ligt.

Of we hier echt over een anomalie moeten spreken, is maar de vraag. Die regels zijn natuurlijk ingevoerd om een zekere kwaliteit te kunnen garanderen. Ik kan me er niet over uitspreken of dat niet het geval zou zijn ten aanzien van die specifieke opleidingen, maar het is inderdaad wel relevant om daaraan de vaststelling te koppelen dat er momenteel een spanningsratio van veertien is. Het is mij niet onmiddellijk duidelijk of dat inderdaad gaat over veertien gekwalificeerden, conform hetgeen zich hier aandient. Ik denk het niet, eerlijk gezegd, want die spanningsratio gaat natuurlijk over kinderverzorgers in het algemeen, niet alleen voor het onderwijs, maar voor alle domeinen. Ik heb geen opsplitsing van die cijfers. Ik weet ook niet of VDAB die voorhanden heeft. Ik zal dat eens opvragen. Het lijkt me echter evident dat het in dezen gaat over de totaliteit van de groep, zowel diegenen die zich kinderverzorger noemen op basis van studiebewijzen uitgereikt door VDAB en SYNTRA, als diegenen die een opleiding hebben genoten aan een onderwijsinstelling.

In elk geval wordt een eventuele versoepeling van die regeling toch ook het best globaal bekeken, en dus niet enkel voor de kinderverzorgers, en ook samen met de minister van Werk. Dit overstijgt natuurlijk het onderwijs. Zoals u aanduidt, wordt, om meer handen in de klas te krijgen, de omkadering voor de basisscholen verhoogd. We hebben het al gehad over de 100 miljoen euro extra en de extra middelen die al op korte termijn worden overgemaakt. Mocht er natuurlijk een zware druk zijn, dan denk ik dat je daar absoluut over kunt spreken, maar ik zal dat eens aankaarten bij de collega van Werk. Verder bekijken we eens of er een opsplitsing kan worden gemaakt van de cijfergegevens van VDAB naargelang de vraag met welk diploma men uiteindelijk solliciteert.

Koen Daniëls (N-VA): Minister, dank u wel. Er zijn een paar suggesties waar ik aan denk. Als je met betrekking tot de bekwaamheidsbewijzen de databank gaat raadplegen, dan merk je dat er bij vereiste bekwaamheidsbewijzen 'Certificaat van de opleiding kindercare' staat, dus enkel het certificaat. Er zou echter eigenlijk moeten staan dat men dat certificaat én een diploma moet hebben. Als je dat certificaat immers via VDAB hebt behaald en je hebt geen diploma secundair onderwijs, zou je op basis van die bekwaamheidsbewijzen kunnen denken dat je dat vereiste bewijs hebt, terwijl die combinatie nodig moet zijn. Dat zou al veel verwarring wegnemen, denk ik.

Ik heb ook gemerkt dat het op de VDAB-site bij een aantal wel degelijk is opgenomen. Daar staat: "Wanneer je wil werken in een groepsopvang, georganiseerd door de overheid, of in het (...) kleuteronderwijs (benoemingsmogelijkheden), heb je een diploma nodig." Men moet er dus vooral heel goed over waken dat men het juist naar voren brengt.

Minister, beste collega's, wat de kwaliteit betreft: wie ben ik om te zeggen dat we daar niet voor zouden zijn? Ik denk echter wel dat een en ander moet worden nagekeken, ook met uw collega van Werk. Als een school kan kiezen tussen iemand die 35 à 40 jaar is, die zelf al kinderen heeft, een zekere maturiteit heeft, een opleiding bij VDAB deed, en iemand die net is afgestudeerd, die verzorging heeft gedaan in 6 bso, dan denk ik dat daarover kan worden gepraat: welk profiel wil je in je school, waar heb je nood aan? Het lijkt me dus inderdaad goed dat u aangeeft met uw collega van Werk te zullen bekijken hoe, als we tekorten zouden hebben, en we geven dan die extra handen, we die ook zeker daadwerkelijk kunnen hebben. Het zou immers helemaal jammer zijn dat u en de Vlaamse Regering die inspanningen doen, dat scholen vacatures zetten en dat men vaststelt dat men wel mensen heeft, maar die eigenlijk niet vast in dienst kan nemen. Ik vind het dus heel positief dat u dat wilt meenemen en ophelderen.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (CD&V): Minister, voorzitter, collega's, ik sluit me graag aan bij de vraag van collega Daniëls, al was het maar omdat ik ook een vraag had ingediend, die wellicht volgende week zou worden geagendeerd, maar bij dezen sluit ik me graag aan. Als voormalig leerkracht in de verzorging en de kinderopvang interesseert dit me zeer sterk.

Minister, ik had u ook een schriftelijke vraag gesteld over de opleiding en het aantal kinderverzorgsters die afgestudeerd waren. In dat antwoord gaf u aan dat er vorig jaar 1069 mensen het studiebewijs Kinderzorg of Begeleider in de kinderopvang voor bso en deeltijds bso behaald hadden. Het jaar daarvoor waren er 40 studenten extra afgestudeerd. Maar dat zijn dus enkel maar diegenen die het vereiste of voldoende geacht bekwaamheidsbewijs hebben. Als je dan de ratio maakt, denk ik dat we zeker niet aan 14 kandidaten per vacature geraken. Dat is wel een cruciaal punt. Daarnaast zijn er wellicht nog andere mensen die misschien niet meteen een opdracht vinden als kleuterleidster en die dan toch tewerkgesteld worden als kinderverzorgster. Mijn punt is ook dat we daarnaast ook een regionale spreiding hebben en ik vermoed, als ik mijn contacten in het werkveld hoor, dat men toch heel veel mensen moet gaan aanschrijven om de vacature te kunnen invullen, dat de zoektocht naar die profielen niet zo eenvoudig is.

Mijn extra vraag was hoe u de functie van kinderverzorgster aantrekkelijker zult maken in het onderwijs. Aansluitend daarop merk ik als schepen verantwoordelijk voor de buitenschoolse kinderopvang dat mensen die daar net dat diploma hebben, heel vaak met gesplitste uren tewerkgesteld worden, want dat zijn dan verschillende werkgevers: je hebt de werkgever binnen de lokale besturen en de werkgever binnen de scholen op hetzelfde grondgebied. Misschien kunnen we daar met uw collega van Werk gaan zoeken hoe we beter kunnen samenwerken en die mensen een volwaardige job kunnen aanbieden die ook beter afgestemd is op het gezinsleven.

De voorzitter: De heer Laeremans heeft het woord.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Ik had daarstraks een bijvraag gesteld, maar ik dacht niet dat ze beantwoord was. Stel dat onthaalmoeders die gestopt zijn bij Kind en Gezin, zich aanmelden om eventueel ook die taak van kinderverzorgster op zich te nemen, omdat ze toch een stuk ervaring hebben met kleine kinderen. Zit daar ook een mogelijkheid in? Moet daar dan een bijkomende studie gedaan worden om eventueel als zijinstromer daarvoor te dienen? Ik denk immers dat je

veel mensen nodig gaat hebben, en ik zou die mogelijkheid toch ook open laten, of willen dat men bekijkt wat daarvoor nodig is. Ik weet ook niet welk diploma zij moeten hebben, misschien geen, om tegenwoordig onthaalmoeder te worden, of misschien is dat wel verstrengd. Ik denk dat dat mensen zijn die echt wel nuttige ervaring hebben gehad, en die men misschien wel kan gebruiken.

Minister Ben Weyts: Ik bekijk zeker ook met mijn collega van Werk in welke mate er heel specifiek over de problematiek van kinderverzorgers een effect ontstaat op de arbeidsmarkt waarbij we wat druk gaan veroorzaken door de extra middelen die uitgetrokken zijn, namelijk die 71 miljoen euro, en in welke mate er dan de nood is om ook andere studiebewijzen in aanmerking te laten komen voor tewerkstelling in het onderwijs. De discussie is dan nog op grond van welk barema, of dat dan een lager barema is dan het andere. Dat bekijken we zeker.

Wat wel noodzakelijk lijkt op korte termijn, is dat er natuurlijk een duidelijke communicatie is. Als het gaat over de omschrijving van een certificaat, moet je ook goed weten waar dat op slaat. Maar ook de opleidingsverstrekkers zelf moeten daarover van bij het begin duidelijkheid scheppen. Als men start aan een opleiding, moet men weten waar men terecht kan met dat getuigschrift. Wanneer dat niet in het onderwijs is, moet dat ook als dusdanig meegegeven worden, zodat er geen verkeerde verwachtingen gecreëerd worden. Dat is zeker wel een punt om op korte termijn op te volgen.

Koen Daniëls (N-VA): Het is duidelijk dat dit punt nog niet is afgerond en nog opvolging verdient, mede in het licht van die 71,9 miljoen euro recurrent extra en de invulling van die extra handen in de klas. Ik wilde daar nog één ding aan koppelen. Als we dan toch gaan kijken om die mensen maximaal in te zetten, dan is iets waar scholen ook mee worstelen, het toezicht op middagspeeltijden die langer duren.

Als je dan toch iemand in dienst hebt op school die je kunt inzetten voor kinderverzorging en tijdens de speeltijden, dan is dat ideaal, want die persoon kent de kinderen. Op speelplaatsen gebeurt wel wat. Dat zou een win-winsituatie zijn: meer tewerkstelling, meer vaste tewerkstelling en een duidelijk traject voor de betrokkenen en minder zoektocht voor de scholen naar wie op de speelplaats wil komen staan. Er zit muziek in om dat verder uit te zoeken. Ik twijfel er niet aan dat u dit zult doen, waarvoor dank.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Kathleen Krekels aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de behandeling van vertrouwelijke informatie door medewerkers van de centra voor leerlingenbegeleiding (CLB's)
– 925 (2019-2020)

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: Mevrouw Krekels heeft het woord.

Kathleen Krekels (N-VA): Op zaterdag 11 januari 2020 getuigden twee meisjes in Het Laatste Nieuws over mishandeling door hun vader. De meisjes gingen in 2010 met hun verhaal naar het centrum voor leerlingenbegeleiding (CLB) van hun school. Het CLB zou melding hebben gedaan bij het vertrouwenscentrum kindermishandeling, maar zou er dan verder geen gevolg aan gegeven hebben. Dat is ondertussen al een beetje tegengesproken door een persbericht van het CLB.

Ik wil hier inzoomen op de afweging die een CLB-medewerker elke keer moet maken om het beroepsgeheim al dan niet te schenden. Artikel 11 van het decreet

betreffende de centra voor leerlingenbegeleiding bepaalt dat alle personeelsleden van het CLB het beroepsgeheim moeten respecteren. Daardoor zijn CLB-medewerkers onderworpen aan strengere regels dan leerkrachten en directies, die ambtsgeheim of discretieplicht hebben maar niet echt een beroepsgeheim.

Het beroepsgeheim is belangrijk om de vertrouwensrelatie tussen het CLB, het cliënteel en de partners te bewaren. Daar is geen discussie over, maar het moet wel duidelijk zijn dat wanneer het algemeen belang van de leerling in gevaar komt, dat beroepsgeheim geschonden mag worden.

Uit een audit naar de werking van de CLB's, vrijgegeven in 2015, bleek dat het beroepsgeheim niet door alle CLB's en doelgroepen op dezelfde manier wordt geïnterpreteerd. Daaruit bleek de nood aan meer duidelijke richtlijnen omtrent het beroepsgeheim. In het nieuwe decreet over de leerlingenbegeleiding in het basis-onderwijs, het secundair onderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding van 14 juni 2018 bepaalt artikel 28 dat "de CLB-medewerker zelf oordeelt over de opportuniteit om zijn beroepsgeheim te doorbreken, rekening houdend met het belang van de leerling".

Minister, hebt u contact gehad met het betrokken CLB? Wat is uit die gesprekken voortgekomen? Artikel 28 legt de verantwoordelijkheid bijna volledig bij de CLB-medewerker. Welk houvast hebben zij wanneer zij twijfelen over de vraag of ze dat beroepsgeheim al dan niet kunnen schenden?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: We zitten hier wat op het snijpunt van de bevoegdheden Welzijn en Onderwijs. Er is contact geweest met het Vrij CLB Netwerk. Er is ook de communicatie geweest van dat netwerk. Ik heb ook begrepen dat de thematiek ter sprake is gekomen in de plenaire vergadering, waar minister Beke heeft geantwoord op vragen. De communicatie van het Vrij CLB Netwerk is pas achteraf gekomen. Ik denk dat men aanvankelijk schroom had om te communiceren omdat het over een individuele casus gaat. Ondertussen kwam men in het schietkraam terecht en heeft men beslist om toch te communiceren. De communicatie kwam erop neer dat men wel zijn verantwoordelijkheid heeft genomen.

Vanuit het decreet Leerlingenbegeleiding is het de opdracht van de CLB's om altijd het belang van de leerling centraal te stellen. Vanuit het decreet Jeugdhulp is omgaan met verontrusting een opdracht voor alle jeugdhulpverleners, ook CLB-medewerkers. Er wordt volop ingezet op vorming, training en intervisie omtrent dat thema. Er is een specifieke methodiek ontwikkeld, namelijk Signs of Safety, waarmee wordt gewerkt, ook door CLB-medewerkers. Bedoeling is om verontrusting bespreekbaar te maken met leerlingen, zelf aan de slag te gaan en te zorgen voor kwaliteitsvolle aanmelding en samenwerking met voorzieningen, zoals een ondersteuningscentrum jeugdzorg of een vertrouwenscentrum kindermishandeling.

Aangezien de CLB's gevat zijn door het decreet Jeugdhulp, wil ik ook verwijzen naar de samenwerking tussen Onderwijs en Welzijn en de uitdagingen die we hebben geformuleerd hebben in het regeerakkoord. Ik heb daar ook concrete afspraken over gemaakt met minister Beke. We brengen de expertise van de Ondersteuningscentra Jeugdzorg en Kindermishandeling samen in één gemandateerde voorziening. We gaan gericht beleid uitwerken om geweld, misbruik en kindermishandeling tegen te gaan. We voorzien in een ketenaanpak bij intrafamiliaal geweld. Dat staat allemaal in het regeerakkoord.

CLB's kunnen terecht bij een gemandateerde voorziening. Aanmelding bij zo'n gemandateerde voorziening moet altijd op basis van een teambeslissing. Het gaat nu niet over beslissingen van één CLB-medewerker, voor alle duidelijkheid. Dat gebeurt door middel van digitale aanmelding met een M-document, dat informatie

bevat over de verontrusting, het perspectief, de beleving enzovoort. Ouders en leerlingen moeten geen akkoord geven, voor alle duidelijkheid. Ze worden daar achteraf wel over geïnformeerd, maar ze moeten geen akkoord geven. Die aanmelding komt trouwens ook nooit volledig uit de lucht gevallen. Dat is meestal een halte in een traject.

In geval van noodtoestand kan men rechtstreeks naar de procureur-generaal gaan. Ik spreek me niet uit over de individuele casus, maar er is een mogelijkheid om rechtstreeks de procureur-generaal te adiëren. CLB's hebben ook netoverschrijdende afspraken en procedures over omgaan met verontrustende situaties, vertrekkende van de actor die die verontrusting meldt.

De voorzitter: Mevrouw Krekels heeft het woord.

Kathleen Krekels (N-VA): Bedankt voor uw antwoorden, minister. Het stelt mij gerust dat er daaromtrent heel wat in beweging is: de vormingen, de trainingen, de ketenaanpak die wordt opgesteld, het feit dat een CLB'er inderdaad op zijn team kan terugvallen om dan naar een eventuele gemandateerde voorziening te gaan, het feit dat een procureur-generaal rechtstreeks kan worden aangesproken. Dat zijn allemaal tools die de CLB-medewerker krijgt.

Ik ga ervan uit dat de CLB-medewerkers daar dan ook voldoende van op de hoogte zijn. Hebt u in het gesprek met het CLB de geruststelling gekregen dat de CLB-medewerkers daar inderdaad voldoende van op de hoogte zijn?

Ik denk dat het heel belangrijk is voor het CLB, want in de audit van 2015 kwam een beetje het slechte imago van het CLB naar voren. Dat krantenartikel heeft daar geen deugd aan gedaan. Ik vond het belangrijk om hier toch ook eens te stellen dat we tevreden zijn dat in de kwestie van de krant het CLB wel juist gehandeld heeft en dat we daar positief tegenover kunnen staan.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (CD&V): Voorzitter, minister, collega's, ik denk dat we heel wat kunnen leren uit deze vraag en de actuele vraag die in de plenaire vergadering is gesteld, namelijk dat we met enige bezorgdheid en heel delicaat moeten omgaan met lopende juridische kwesties en met vragen die gebaseerd zijn op media-berichten waarin slechts één betrokken partij haar mening kon formuleren. We moeten daar bezorgd om zijn. Dat heb ik daar in elk geval uit geleerd.

De CLB's hebben al heel wat inspanningen gedaan om gelijkgericht te werken. Ze zijn daarop aangesproken. Er is hier al gezegd hoe men dat dan aanpakt en hoe men via allerlei protocollen gaat werken, in dezen rond het beroepsgeheim.

U weet intussen, minister, dat ik ervan overtuigd ben dat het CLB net op het kruispunt van Onderwijs en Welzijn een heel belangrijke partner is. In het persbericht van het vrije CLB stond dat er in het schooljaar 2018-2019 aanmeldingen waren van – jammer genoeg – zesduizend leerlingen, zodat integrale jeugdhulp of gemandateerde voorzieningen aangesproken werden door het CLB. Dat kan er alleen maar van getuigen dat die medewerkers echt wel hun werk doen.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Deze specifieke casus heeft natuurlijk geen deugd gedaan aan het imago van het CLB. Daar is kennelijk toch nood aan een duidelijker afsprakenkader. De ene betrokken partij communiceert nogal resoluut richting het CLB, en het CLB legt daar dan, als enige, wat terughoudendheid aan de dag. Vervolgens komt het CLB in zo'n moeilijk parket te zitten dat ze wel moeten

communiceren, en dan schieten ze terug. Ze gaan van een verdedigende naar een aanvallende positie, met alle begrip, gelet op de ergernissen.

Ook daar zullen we toch wel iets moeten aan verbeteren. Want ik denk dat deze hele zaak geen goed heeft gedaan aan de positie van de CLB-medewerkers zelf, en aan hun praktisch functioneren. Ik weet zelfs niet in welke mate er überhaupt een goede kant aan te breien valt. Ik zie daar nergens een goed gevolg aan. Dan gaat het echt over betere afspraken die moeten worden gemaakt, ook met justitie.

Kathleen Krekels (N-VA): Ik sluit mij aan bij de conclusie van de minister. Als het gaat over het imago van het CLB, lijkt het mij heel belangrijk om mee te nemen dat ze op een juiste manier hebben gehandeld. De manier waarop het is gebeurd, is een spijtige zaak. Daarin volg ik collega Vandromme. Maar ik vond het toch belangrijk om dit even aan de orde te brengen. Het beroepsgeheim is iets dat we willen respecteren, maar het belang van de leerling mogen we toch nooit achteruitstellen. Ik dank u.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.